

Załącznik Nr 1
do uchwały Nr XVIII/85/08
Rady Gminy Klukowo
z dnia 2 grudnia 2008r.

**Gminna Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych Gminy Klukowo
na lata 2008-2013**

Spis treści

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

- 1.1 Wstęp
- 1.2 Obszar i czas realizacji Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych.
- 1.3 Przebieg procesu planowania strategicznego w Gminie Klukowo.
- 1.4 Metodologia prac nad Strategią.
- 1.5 Uwarunkowania prawne i faktyczne rozwiązywanie problemów społecznych wynikających z dokumentów strategicznych.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

- 2.1 Charakterystyka Gminy Klukowo.
- 2.2 Bezpieczeństwo publiczne.
- 2.3 Problemy społeczne gminy.
- 2.4 Analiza SWOT - S (mocne strony) W (słabe strony) O (szanse w otoczeniu) T (zagrożenia w otoczeniu).
- 2.5 Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych.
- 2.8 Wnioski diagnostyczne.

3. CZĘŚĆ PLANISTYCZNA I REALIZACYJNA

- 3.1 Wizja.
- 3.2 Zarządzanie strategią.
- 3.3 Proponowane projekty, programy na lata 2008-2013.

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią. Jest tutaj także pokazany związek analizy z innymi dokumentami strategicznymi funkcjonującymi na różnych poziomach administrowania i zarządzania.

WSTĘP

Każda społeczność wypracowuje właściwe dla siebie systemy wsparcia, uruchamiane w wypadku pojawienia się problemów społecznych lub wówczas, gdy jednostka lub grupa znajduje się w trudnej sytuacji życiowej, której przezwycięzenie wykracza poza jej własne środki, możliwości i uprawnienia. Celem głównym władz samorządowych w tej sferze działań jest dbałość o to, by jednostki i rodziny (zwłaszcza żyjące w trudnych warunkach) miały dostęp do systemu wsparcia społecznego i zasobów społecznych, umożliwiających osiągnięcie potencjału koniecznego do samodzielnego funkcjonowania.

Strategia to długotrwały i spójny plan działań zmierzających do łagodzenia istniejących napięć, zapobiegania powstawaniu nowych oraz przeciwdziałania pogłębianiu lub pojawianiu się przejawów takiego zróżnicowania społecznego, które staje się hamulcem postępu społecznego. Strategia odpowiada na deficyt działań w niektórych dziedzinach życia publicznego.

Termin „strategia” jest też synonimem takich określeń jak: sposób, opcja, droga postępowania. Takie rozumienie jest bliskie konstrukcji niniejszej strategii, która jest rodzajem dyrektywy dla podmiotów planujących działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorców interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo wskazuje kluczowe kwestie społeczne, z jakimi borykają się mieszkańcy, ich niezaspokojone potrzeby, określa kierunki działań na rzecz niwelowania zjawisk społecznie niepożądanych, dolegliwych, negatywnych, oraz zajmuje się tworzeniem mechanizmów wzmacniających efektywność dokonywanych zmian.

Diagnoza problemów lokalnych została opracowana na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Klukowie oraz statystyk gminnych z ostatnich 5 lat. Strategia powstała z wykorzystaniem szerokiej partycypacji społecznej. Partycypacja podmiotu środowiska lokalnego w procesie planowania strategicznego przebiegała :

- **badanie opinii publicznej z zastosowaniem takich narzędzi, jak:**
  - wywiady z pracownikami jednostek samorządowych.

- **metodą uczestniczącą:**

- horyzontalny zespół ds. Strategii;

- warsztaty planowania strategicznego (z udziałem konsultanta zewnętrznego).

Obowiązek opracowania i realizacji Strategii Rozwiązywania Problemu Społecznych wynika wprost z art. 17 ust.1 pkt.1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (Dz. U. z 2004r. Nr 64, poz. 593 z póź. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ❖ ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z póź. zm.);
- ❖ ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 z póź. zm.);
- ❖ ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001 z póź. zm.);
- ❖ ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z póź. zm.);
- ❖ ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z póź. zm.);
- ❖ ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 228 poz. 2255 z póź. zm.);
- ❖ ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485);
- ❖ ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493).

Oprócz w/w aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty, edukacji publicznej, oraz budownictwa socjalnego.

Niniejsza strategia jest także istotną potrzebą i wymogiem nowej sytuacji społeczno –gospodarczej Gminy Klukowo, związanej z wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej, oraz zupełnie nowymi możliwościami związanymi z pozyskiwaniem funduszy strukturalnych na rozwój lokalny, w tym politykę społeczną. Oparcie funkcjonowania polityki społecznej w gminie na długofalowym planowaniu, na przejrzystych celach o różnym horyzoncie czasowym, pomaga zarządzać sferą polityki

społecznej i ułatwia pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na realizację zadań tejże polityki. Strategia pomaga także skoordynować działania różnych instytucji działających na polu polityki społecznej w gminie .

Praca nad opracowaniem strategii i określaniem celu i zamierzeń odbyła się przy udziale jednostek organizacyjnych gminy i organizacji pozarządowych działających na rzecz gminy Klukowo.

1.2 OBSZAR I CZAS REALIZACJI STRATEGII

ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo jest zestawem działań, które mają zostać podjęte w określonym otoczeniu i terminie, a ich celem jest długotrwały i zrównoważony rozwój Gminy Klukowo.

Niniejsza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wynikiem troski samorządu o rozwój Gminy w szybko zmieniającym się i konkurencyjnym otoczeniu ekonomicznym. Planowe i racjonalne działania zwiększają szanse Gminy na osiągnięcie sukcesu, zamierzonych celów oraz optymalne wykorzystanie potencjału i zasobów.

Zadania, które Gmina Klukowo wybrała do realizacji, są wykonalne technicznie, realne ekonomicznie i akceptowalne społecznie. Jednocześnie należy wskazać, że Samorząd Lokalny (Urząd Gminy) nie musi być ich jedynym realizatorem.

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest sprecyzowanie zadań do realizacji na lata 2008-2015.

Podkreślenie społecznego aspektu w trakcie opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo jest przypomnieniem, iż rola mieszkańców to nie tylko oczekiwanie w pozycji roszczeniowej, ale też aktywne uczestnictwo w budowaniu przyszłości Gminy. Jest to również podkreślenie równorzędnej roli wszystkich podmiotów składających się na strukturę Gminy, ich równoprawnego znaczenia w realizacji poszczególnych zadań.

1.3 PRZEBIEG PROCESU PLANOWANIA STRATEGICZNEGO W GMINIE KLUKOWO

26 marca 2008r. organizacja procesu planowania strategicznego i diagnoza sytuacji – zgodnie z karta kontrolną

Cele działań:

prezentacja zakresu planowanych prac warsztatowych w Gminie Klukowo, oraz zakresu odpowiedzialności poszczególnych podmiotów biorących udział w projekcie;

przedstawienie klucza doboru członków Podzespołów Zadaniowych;

zebranie danych statystycznych i informacji niezbędnych do opracowania analizy

społecznej Gminy Klukowo, oraz opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych;

opracowanie analizy społecznej Gminy Klukowo.

8 kwietnia 2008r. I warsztat strategiczny

Cel warsztatu:

przygotowano zespół do prac nad aktualizacją strategii (zapoznano uczestników z metodologią opracowania strategii);

wypracowano diagnozę sytuacji społecznej w gminie;

dokonano analizy problemów i zasobów społecznych występujących w Gminie, widzianych z perspektywy różnych podmiotów mających wpływ na integrację społeczną.

9 maj 2008r. II warsztat strategiczny

Cel warsztatu:

określenie zasobów społecznych Gminy;

badanie potrzeb społecznych oraz zakresu ich zaspokojenia;

ocena poziomu integracji społecznej.

12 sierpnia III warsztaty strategiczny

Cel warsztatu:

formułowanie wizji rozwoju społecznego w korelacji wizji rozwoju Gminy;

przeprowadzenie analizy silnych i słabych stron polityki społecznej w Gminie

Klukowo oraz identyfikacja szans i zagrożeń płynących z otoczenia zewnętrznego – analiza SWOT;

formułowanie celów strategicznych i celów operacyjnych w poszczególnych obszarach priorytetowych polityki społecznej w Gminie;

25 sierpnia 2008r. IV warsztat strategiczny

Cel warsztatu:

weryfikacja obszarów priorytetowych polityki społecznej w Gminie i zagadnień strategicznych w poszczególnych obszarach;

formułowanie zadań w poszczególnych obszarach priorytetowych polityki społecznej w Gminie Klukowo.

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy, które działają w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne np. organizacje pozarządowe.

1.4 METODOLOGIA PRAC NAD STRATEGIĄ

Przyjęty plan opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Klukowo oparty został na partnersko – eksperckim modelu budowy planów strategicznych. Model ten spełnia oczekiwania krajowych i unijnych instytucji wspierających rozwój lokalny w Polsce. Plan ten uwzględnia ponadlokalne, długoletnie tworzenie strategii rozwoju, zarówno ogólnych (gminy), jak również branżowych (polityki społecznej, rynku pracy, rozwoju przedsiębiorstw, turystyki i oświaty).

Organizacja

Władze Gminy Klukowo uznały, że planowanie rozwiązywania problemów społecznych w gminie powinno być wspierane przez instytucje lokalne i grupy społeczne. W dniu 28 kwietnia 2008 roku Uchwałą Rady Gminy Klukowo przyjęto przystąpienie do prac nad „Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych” i powołania zespołu ds. opracowania „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych”. Do prac nad strategią zaproszeni zostali przedstawiciele instytucji publicznych i organizacji społecznych z terenu gminy. W jej skład, z uwagi na pełnioną rolę współtworzenia Strategii, weszli przedstawiciele Rady Gminy, Urzędu Gminy, Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, Gminnego Ośrodka Kultury, Edukacji, Sołectwa, Ochotniczej Straży Pożarnej, oraz reprezentanci innych organizacji z terenu Gminy.

Obraz środowiska lokalnego – analiza sytuacji społecznej Gminy

Planowanie strategiczne oparte jest na obiektywnej ocenie społecznego i ekonomicznego charakteru społeczności lokalnej i jej miejsca na mapie regionu. W ramach realizacji tych działań przeprowadzona została analiza struktury społecznej Gminy Klukowo w ujęciu dynamicznym (lata 2008 - 2015)

Analiza uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych – analiza strategiczną przeprowadzona metodą SWOT

Następnym ważnym elementem prac nad opracowaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Klukowo była analiza zasobów wewnętrznych polityki społecznej Gminy (mocne i słabe strony polityki społecznej) oraz analiza otoczenia zewnętrznego pod kątem szans i zagrożeń dla dalszego rozwoju polityki społecznej w Gminie. W tym celu przeprowadzono analizę SWOT, która stała się podstawą do zidentyfikowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień

strategicznych. W otoczeniu zewnętrznym zidentyfikowano i uszczegółowiono trendy polityczne, ekonomiczne i prawne, rozumiane jako szanse, ale także zagrożenia.

Określenie Wizji polityki społecznej Gminy

Kluczowym elementem niniejszej strategii jest Wizja – naczelny cel polityki społecznej Gminy, wokół którego powinny koncentrować się działania różnych lokalnych instytucji publicznych, środowisk i organizacji społecznych. Członkowie zostali zapoznani lub zaproponowali swoje propozycje Wizji, które stały się podstawą dla jej końcowej wersji, w pełni oddającej aspiracje mieszkańców i służącej długofalowemu rozwojowi społecznemu Gminy.

Sformułowanie obszarów priorytetowych polityki społecznej w Gminie

Zasadniczą rolą Podzespołów Zadaniowych było zidentyfikowanie obszarów priorytetowych (kierunków rozwoju) polityki społecznej w Gminie Klukowo, czyli takich obszarów, które odzwierciedlają zasadnicze pola działań w zakresie tej polityki. Wybór obszarów priorytetowych był wynikiem analizy bieżącej sytuacji społecznej w Gminie, analizy otoczenia zewnętrznego oraz wymogów ustawowych. Określenie obszarów priorytetowych dla Gminy Klukowo nastąpiło na warsztatach strategicznych, dając szanse na pracę indywidualną, w zespołach. Umożliwiło to uczestnikom spotkań całościową refleksję nad perspektywami rozwoju polityki społecznej w Gminie. Zidentyfikowano i przeanalizowano pod kątem zagadnień strategicznych trzy obszary priorytetowe polityki społecznej w Gminie Klukowo:

- 1) Pomoc społeczna i bezpieczeństwo mieszkańców
- 2) Rynek pracy i inicjatywy gospodarcze
- 3) Edukacja, kultura i rekreacja

Plany operacyjne- cele strategiczne, cele operacyjne, zadania

Następną ważną rolą Podzespołów Zadaniowych było stworzenie planów operacyjnych dla zidentyfikowanych trzech ważnych obszarów polityki społecznej w Gminie Klukowo. Dla uwydatnienia hierarchii i powiązań łączących poszczególne poziomy planów operacyjnych, opisano następująco:

- cele strategiczne (co chcemy osiągnąć?)
- cele operacyjne (w jaki sposób?)
- zadania (co zrobimy?)

W trakcie sesji warsztatowych z członkami Podzespołów Zadaniowych powstały plany operacyjne w trzech obszarach priorytetowych, kończących tym samym prace nad

„ Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Klukowo”. Ostateczna wersja Strategii jest dokumentem perspektywistycznym długofalowym, zawierającym priorytety i narzędzia realizacji, które stwarzają na najbliższe lata możliwości rozwoju społecznego Gminy Klukowo. Z biegiem czasu Strategia będzie ulegać aktualizacjom i modyfikacjom tak, aby jej założenia odpowiadały potrzebom i aspiracjom lokalnej społeczności.

Warsztaty z członkami Podzespołów Zadaniowych prowadzono metodami interaktywnymi z użyciem technik, pozwalających uczestnikom indywidualnie i grupowo analizować i proponować możliwe rozwiązania. Sposób ten uczestników spotkań traktuje jako ekspertów mających doświadczenie, a rolą konsultantów jest prowadzenie procesu budowy strategii oraz podawanie przykładów rozwiązań, które sprawdziły się w innych samorządach.

Proces wdrażania

Proces wdrażania to „przejście” od planowania strategicznego do zarządzania strategicznego, czyli realizacja zapisów Strategii. Podzespół określił dla niniejszej strategii rekomendacje wdrożeniowe, czyli elementy, które powinny zostać spełnione tak, aby jej realizacja odbywała się efektywnie. Rekomendacje te – zawarte w końcowej części Strategii – dotyczą trzech poziomów:

- organizacyjnego- zarządzanie strategią;
- merytorycznego- ocena i przegląd zapisów strategii;
- społecznego- promocja i pozyskiwanie partnerów.

1.5 UWARUNKOWANIA PRAWNE I FAKTYCZNE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH WYNIKAJĄCYCH Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Opracowanie jak i późniejsza realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powinny odbywać się przy udziale szerokiego forum społecznego, dzięki czemu nie jedna instytucja, a cała społeczność czuje się odpowiedzialna za osiągnięcie wyznaczonych celów.

Potrzeba opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, traktowanej jako długofalowy program działania, wynika z kilku przesłanek.

Po pierwsze, jest to prawny obowiązek nałożony na samorząd gminny i powiatowy:

– w przypadku powiatu art. 19 pkt 1 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U nr 64, poz. 593; nr 99, poz. 1001; nr 273, poz. 2703; z 2005 r. nr 64, poz. 565; nr 94, poz. 788; nr 164, poz. 1366; nr 175, poz. 1462; nr 179, poz. 1487; nr 180, poz. 1493; z 2006 r. nr 14 4, poz. 1043), który stanowi : Do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;

– w przypadku gminy art. 17 ust. 1 pkt 1 cytowanej ustawy: Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Środowisko lokalne

Po drugie, środowisko lokalne wyraża bardzo duże zainteresowanie rozwiązywaniem własnych problemów społecznych. W jednym z samorządów zespół pracujący nad strategią, w skład którego wchodził: radni samorządu, organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, sołtysi, parafie, policja, pracodawcy, Powiatowy Urząd Pracy, GKRPA, określali merytoryczne powody, dla których opracowanie strategii ma bardzo istotne znaczenie. Należały do nich:

- stworzenie warunków dla rozwoju i funkcjonowania organizacji pozarządowych;
- profilaktyka tańsza od leczenia;
- zwiększenie zadań profilaktycznych dla dzieci i młodzieży;
- lokalny rozwój gospodarczy – ograniczenie bezrobocia;
- analiza i stworzenie mapy problemów społecznych oraz określenie kierunków działań;
- opracowanie możliwości i sposobów realizacji w rozwiązywaniu problemów społecznych;
- koordynacja działań organizacji, instytucji i służb;

- diagnoza potrzeb społecznych;
- pełna informacja o możliwościach instytucji pomocowych;
- ukierunkowana pomoc oraz koordynacja działań na rzecz potrzebujących.

Lokalna polityka społeczna

Polityka społeczna jest realizowana przez wiele szczegółowych rodzajów polityki, np. politykę emerytalno-rentową, pomocy społecznej, ochrony zdrowia, zatrudnienia, rodziny, mieszkaniowa i socjalizacyjna. Cele polityki społecznej to zwłaszcza:

bezpieczeństwo socjalne, które obejmuje zapewnienie dochodów i usług w sytuacji

wystąpienia ryzyka socjalnego (choroba, inwalidztwo, starość, śmierć, bezrobocie);

inwestycje w człowieka – tworzenie równych szans rozwoju ludzi, kształcenie młodego pokolenia, promocja zatrudnienia (są czynnikami rozwoju ekonomicznego, sprawiając, że wartości socjalne są uzależnione od polityki gospodarczej);

pokój społeczny – jest podstawą stabilizacji życiowej ludzi, współpracy w osiąganiu celów, tolerancji różnic między ludźmi. Wartość pokoju społecznego rośnie wraz z osiąganiem dobrobytu i stabilizacji politycznej;

życie rodzinne – akcentowanie życia rodzinnego oznacza powrót do wartości związków między ludźmi i poczucia bezpieczeństwa na podstawie więzi emocjonalnych i uczuciowych. Wychowanie przyszłych generacji wymaga wsparcia rodzin nie tylko ubogich i nie tylko materialnego ze strony osób i instytucji.

Polityka społeczna realizowana przez samorząd powinna zostać podporządkowana postanowieniom Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych i z nimi konfrontowana. Zarówno opracowanie, jak i późniejsza realizacja powinny odbywać się przy udziale szerokiego forum społecznego, dzięki czemu nie jedna instytucja, a cała społeczność czuje się odpowiedzialna za osiągnięcie celów strategii.

Tworząc Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w zakresie polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły mieszkańców naszej gminy.

NARODOWY PLAN ROZWOJU NA LATA 2007-2013

Plan ten jest kompleksowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Polski. Przygotowanie i realizacja Narodowego Planu Rozwoju (NPR) ma spowodować skuteczne włączenie naszego kraju w kształtowanie Unii Europejskiej, której jednym z konstytucyjnych fundamentów jest zasada spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Obecność Polski w Unii Europejskiej stwarza ogromną szansę na zmniejszenie dystansu do najwyżej rozwiniętych społeczeństw. Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 łączy wszystkie przedsięwzięcia o charakterze rozwojowym. Jest koncepcją modernizacji polskiej gospodarki, oraz propozycją takich zmian instytucjonalnych, które tę modernizację umożliwią. Ostateczny projekt Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013 został przyjęty przez Radę Ministrów 6 września 2005r. Misją NPR jest podjęcie i uruchomienie przedsięwzięć, które zapewnią wysoki wzrost gospodarczy, spowodują umocnienie konkurencyjności regionu i przedsiębiorstw, oraz przyczynią się do wzrostu zatrudnienia przy zapewnieniu wyższego poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 formułuje 3 cele strategiczne:

- ***Utrzymanie kraju na ścieżce wysokiego tempa wzrostu gospodarczego.***

Polska gospodarka charakteryzuje się znaczącym potencjałem rozwojowym, ale też szeregiem strukturalnych deficytów. Zagrożeniem jest na przykład wysoki i szybko rosnący poziom zadłużenia państwa. Rozwiązywanie zasadniczych problemów gospodarczych i społecznych będzie możliwe jedynie pod warunkiem utrzymania wysokiego poziomu wzrostu gospodarczego.

- ***Wzmocnienie konkurencyjności regionu i przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia.***

W 2004 r. polska gospodarka wyszła z okresu stagnacji i spowolnionego tempa wzrostu gospodarczego. Można przewidywać, że tempo wzrostu gospodarczego zbliży się do poziomu 6%. Właśnie teraz niezbędne staje się podejmowanie procedur i uruchamianie przedsięwzięć, które umocnią mikroekonomiczne fundamenty gospodarki oraz utrwalą tendencję wzrostową.

- ***Podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.***

Transformacja ustrojowa w latach 1989-2004 wiązała się z występowaniem negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych. Wysokie bezrobocie, pogłębiające i poszerzające się ubóstwo, wykluczenie społeczne, dezintegracja społeczna,

marginalizacja wielu wspólnot lokalnych i peryferyzacja niektórych regionów stanowią zagrożenie i przeszkodę w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz stają się źródłem konfliktów społecznych. Jednocześnie zjawiska te ograniczają potencjał rozwojowy gospodarki i możliwości awansu cywilizacyjnego. Stąd rozwój społeczno-gospodarczy musi respektować m.in. zasadę zrównoważonego rozwoju. Miarami realizacji tego celu będą: zróżnicowanie poziomu dochodów i rozwoju Regionalnego, oraz dostępność komunikacyjna do regionów peryferyjnych.

NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają także z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w 2000r. przez Radę Europejską w Nicei. Polska w pełni zaakceptowała ich zasadność, co zostało oficjalnie potwierdzone poprzez przyjęcie w grudniu 2003r. Wspólnego Memorandum Polski i UE o Integracji Społecznej. Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich w marcu 2000 roku. Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zwarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej. Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

PRIORYTETY ZAWRTE W NSIS:

➤ w zakresie realizacji prawa do edukacji:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytu rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;

- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

➤ **w zakresie realizacji prawa do zabezpieczenia społecznego:**

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nie akceptowalny i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;

- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwiania dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

➤ **w zakresie realizacji prawa do pracy:**

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;

- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;

- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;

- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

➤ **w zakresie realizacji prawa do ochrony zdrowia:**

- wydłużenie przeciętnego trwania życia w sprawności;

- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;

- zwiększenie zakresu programu zdrowia publicznego w celu objęcia nimi kobiet i dzieci.

➤ **w zakresie realizacji innych praw społecznych:**

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;

- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;

- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;

- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną;

- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;

- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ NA LATA 2007-2013

Dokument **Strategia Polityki Społecznej na lata 2007-2013** został przyjęty przez Radę Ministrów 13 września 2005 r.

W 2000 roku kraje Unii Europejskiej przyjęły do realizacji Strategię Lizbońską, której celem jest uczynienie z UE obszaru o dynamicznie rozwijającej się gospodarce, przy jednoczesnym wzroście zatrudnienia i spójności społecznej oraz z poszanowaniem środowiska naturalnego. W brukselskich konkluzjach Rady Europejskiej z marca 2005 r. znalazły się wnioski z oceny pięciolecia realizacji Strategii Lizbońskiej, gdzie

potwierdzono, że Europejski Model Społeczny opiera się na realizacji dwóch głównych celów: pełnego zatrudnienia i spójności społecznej. Strategia Polityki Społecznej przedstawiona przez Komisję Europejską w 2000 r. i w 2005 r. potwierdza te priorytety. Równie istotne miejsce zajmuje spójność społeczna w dokumentach Rady Europy, a szczególnie w Strategii Spójności Społecznej z 2000 r. potwierdzonej i rozbudowanej w Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej z 2004 r., która była oparta na raporcie.

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU WYSOKOMAZOWIECKIEGO NA LATA 2002-2012

Strategia Rozwoju Powiatu Wysokomazowieckiego zawiera wytyczne funkcjonowania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokim Mazowieckiem. Wskazuje pożądane stany rzeczy, do których osiągnięcia instytucja ma zamiar dążyć, które pragnie realizować. Na podstawie przeprowadzonej analizy struktury i funkcjonowania PCPR oraz najważniejszych problemów społecznych powiatu określono wizję i misję, które stanowią podstawę do wyznaczania celów strategicznych, najistotniejszych, priorytetowych celów.

Wizją Strategii Rozwoju Powiatu Wysokomazowieckiego jest: **ograniczenie bezrobocia, rozwój gospodarczy, wzrost poziomu wykształcenia, poprawa warunków bytowych, walka z patologiami.**

Cele strategiczne:

1. Nowoczesne rodzinne gospodarstwa rolne, zaspokajające potrzeby bytowe rodziny głównym stymulatorem dalszego wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich.
2. Rozwinięty przemysł rolno przetwórczy, wykorzystujący podstawowe walory gospodarcze i komunikacyjne Powiatu, jako podstawowe źródło nowych miejsc pracy oraz ekonomiczny katalizator rolniczego potencjału.
3. Usługi, drobna wytwórczość, handel i turystyka, wykorzystujące lokalną przedsiębiorczość, jako uzupełnienie podstawowych dziedzin gospodarki.
4. Rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna, przyjazna mieszkańcom i środowisku.
5. Bezpieczeństwo mieszkańców – wolne od aktów przemocy, patologii społecznych i zagrożeń ekologicznych.

Cele krótkoterminowe to mierzalne uszczegółowienia przyjętych celów strategicznych, którym przypisane zostały rozpoznawalne w czasie zadania.

W obrębie Celu I

1. Poprawa sytuacji ekonomicznej gospodarstw rolnych:

- Inicjowanie i wspieranie przedsięwzięć alternatywnie wykorzystujących nadwyżkę rolniczego potencjału (paliwa ekologiczne, biogaz).
- Działania na rzecz rozwoju ogrodnictwa i warzywnictwa jako dodatkowe źródło utrzymania dla małych gospodarstw rolnych.
- Aktywizacja ludności wiejskiej w kształtowanie warunków prawno ekonomicznych.
- Promowanie podlaskiego rolnictwa.
- Stworzeniu regionalnej bazy informacji rynkowej.
- Zapewnienie obsługi prawnej rolnikom.
- Zebranie informacji na temat potencjału rolniczego w Powiecie.
- Upowszechnianie nowoczesnych technologii, optymalnych dla średnioobszarowych gospodarstw rodzinnych.
- Odbudowa międzyregionalnej współpracy handlowej z krajami Europy Wschodniej.

2. Podniesienie kwalifikacji w zakresie zarządzania nowoczesnym gospodarstwem rolnym.

- Organizowanie szkoleń i kursów tematycznych adresowanych do rolników prowadzących towarowe gospodarstwa rolne.

3. Rozwój infrastruktury wiejskiej odpowiadającej potrzebom nowoczesnych gospodarstw towarowych.

- Rozwój i modernizacja lokalnych połączeń drogowych.
- Gospodarka ściekowa.
- Dostosowanie poziomu usług weterynaryjnych do potrzeb rozwijającego rolnictwa.

W obrębie Celu II

1. Wspieranie lokalnych przedsięwzięć.

- Rozwijanie i modernizowanie infrastruktury.
- Racjonalne wprowadzanie możliwych ulg i zwolnień z realizacji świadczeń publicznych.

2. Aktywizowanie miejscowego kapitału.

- Promowanie podmiotów gospodarczych mających prestiżowe znaczenie marketingowe oraz uznanie konsumentów.

- Upowszechnianie wiedzy na temat spółdzielczości, jej znaczenia dla środowisk lokalnych, oraz prawnych i praktycznych zasad jej funkcjonowania.

3. Pozyskiwanie inwestorów z zewnątrz.

- Promowanie walorów gospodarczych powiatu w kraju i zagranicą – zwłaszcza w dziedzinie przetwórstwa.

W obrębie Celu III

1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców wsi.

- Zorganizowanie pomocy organizacyjnej.
- Pomoc informacyjna w zakresie potrzeb na rynku usług.
- Umożliwienie dokończania i przekwalifikowania się - szkolenia kwalifikacyjne i zawodowe.
- Poprawa warunków komunikacyjnych na terenach wiejskich.

2. Wspieranie aktywności gospodarczej w dziedzinie handlu, usług i agroturystyki.

- Rozwinięcie systemu poręczeń kredytowych i gwarancji handlowych.
- Zapewnienie obsługi prawnej przedsiębiorcom w zakresie handlu, oraz prowadzenia działalności gospodarczej.

W obrębie Celu IV

1. Poprawa właściwości komunikacyjnych.

- Modernizacja i rozbudowa sieci dróg powiatowych.

2. Ochrona środowiska przed zanieczyszczeniami.

- Przygotowanie planu rozwoju ochrony środowiska.
- Współdziałanie z samorządami w zakresie ochrony środowiska naturalnego, gospodarki ściekowej i odpadowej.
- Ochrona walorów przyrodniczych.
- Upowszechnianie proekologicznych postaw.

3. Poprawa jakości i dostępności oświaty.

- Rozwój kształcenia zawodowego.
- Rozwój szkolnictwa w zakresie przekwalifikowań, i szkoleń uzupełniających.
- Prawidłowe kierunkowanie oświaty ponadgimnazjalnej na bieżące i przyszłe potrzeby rynku pracy.

- Poprawa warunków socjalnych w szkołach ponadgimnazjalnych.
  - Rozbudowa bazy pomocy naukowych.
  - Wzbogacenie lokalnego systemu oświaty o możliwość kształcenia wyższego w dziedzinie rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego.
  - Koordynowanie połączeń komunikacyjnych (drogowych i kolejowych).
4. Poprawa dostępności usług medycznych i opieki społecznej.
- Rozwój bazy technicznej w dziedzinie ochrony zdrowia i opieki społecznej.
  - Dalsza reorganizacja systemu ochrony zdrowia.
  - Poprawa jakości opieki w stosunku do osób niepełnosprawnych.
5. Upowszechnienie walorów kultury, sportu i lokalnej turystyki.
- Modernizacja istniejących ośrodków kultury
  - Organizowanie, imprez kulturalnych i sportowych
  - Budowa nowych obiektów sportowych
6. Podniesienie jakości obsługi administracyjnej mieszkańców do współcześnie przyjętych standardów.
- Dostosowanie pomieszczeń do obsługi osób niepełnosprawnych.
  - Podniesienie poziomu informatyzacji urzędów.
  - Poprawa warunków socjalnych.

W obrębie Celu V

1. Poprawa bezpieczeństwa cywilnego.
- Poprawa warunków technicznych Komendy Powiatowej Policji w Wysokiem Mazowieckiem.
  - Opracowanie i wdrożenie systemu przeciwdziałania patologiom społecznym.
2. Rozwój środków technicznych ratownictwa medycznego, drogowego, chemicznego i przeciwpożarowego.
- Wprowadzenie jednolitego systemu powiadamiania dla wszystkich rodzajów zagrożeń.
  - Podniesienie możliwości technicznych w dziedzinie ratownictwa drogowego i chemicznego.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera wytyczne funkcjonowania Gminny Klukowo. Ukazuje pożądane stany rzeczy, do których

instytucja pragnie dążyć, które pragnie realizować. Na podstawie przeprowadzonej analizy i funkcjonowania GOPS oraz najważniejszych problemów społecznych gminy określono wizję i misję, które stanowią podstawę do wyznaczenia celów strategicznych, najistotniejszych, priorytetowych celów.

Misją Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest:

Troszczenie się o poprawę jakości życia wszystkich mieszkańców, ale przede wszystkim otoczenie szczególną opieką osoby i rodziny z grup podwyższonego ryzyka, zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym

Cele strategiczne:

- utworzenie całego systemu działań wspierających funkcjonowanie rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- integracja społeczna osób niepełnosprawnych;
- pomoc osobom uzależnionym i członkom ich rodzin;
- aktywizowanie osób bezrobotnych w tym absolwentów;
- poprawa stanu bezpieczeństwa w Gminie.

Cele krótkoterminowe to mierzalne uszczegółowienia przyjętych celów strategicznych, którym przypisane zostały rozpoznawalne w czasie zadania.

➤ **Utworzenie całego systemu działań wspierających funkcjonowanie rodzin z grup szczególnego ryzyka:**

- stworzenie oferty pomocy socjalnej, psychologicznej i prawnej dla rodzin z grupy podwyższonego ryzyka- współpraca z instytucjami powiatowymi(PCPR, PPP);
- a) Utworzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin;
- b) Zorganizowanie i prowadzenie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego – psychologicznego i prawnego;
- c) Utworzenie i prowadzenie środowiskowej świetlicy profilaktyczno-wychowawczej;
- d) Prowadzenie dożywiania uczniów w szkole podstawowej i gimnazjum;

- e) Prowadzenie działalności świetlicy szkolnej (w tym dożywiania uczniów);
- f) Współpraca z instytucjami, organizacjami zajmującymi się na terenie powiatu i województwa w realizacji w/w zadania.

➤ **Pomoc osobom uzależnionym i członkom ich rodzin;**

- współpraca z instytucjami powiatowymi w wyżej wymienionym zakresie i placówkami leczenia odwykowego w województwie (np.: Wojewódzki Ośrodek Leczenia Uzależnień w Łomży);

- a) Wspieranie działalności Klubu Rodzin Abstynenckich „Łabędź” w Wysokiem Mazowieckiem;

- rozwój działań wspierających rodziny w walce z problemem alkoholowym, przemocą itp.

- b) Organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym (przemocą) z elementami terapii w związku z życiem w rodzinie z w/w problemem;

- c) Utworzenie i prowadzenie świetlicy profilaktyczno-wychowawczej;

- d) Organizowanie zajęć pozalekcyjnych będących atrakcyjnymi formami spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych, a jednocześnie służących rozwojowi uzdolnień;

- e) Rozpropagowanie informacji nt. możliwości korzystania z różnych pomocy specjalistycznych wśród mieszkańców Gminy;

➤ **Integracja Społeczna osób niepełnosprawnych;**

- likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznych;

- a) Dostosowanie Szkół Podstawowych z terenu Gminy i Gimnazjum w Klukowie do potrzeb osób niepełnosprawnych- wykonanie podjazdów, przystosowanie łazienek;

- f) Dostosowanie budynków Ośrodka Zdrowia do potrzeb osób niepełnosprawnych (Klukowo, Wyszonki Kościelne);

- zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do edukacji, sportu, kultury;
  - a) Imprezy sportowe i rekreacyjne z udziałem osób niepełnosprawnych;
  - b) Organizowanie imprez integracyjno-kulturalnych;
  - c) Nauczanie osób niepełnosprawnych w szkołach i przedszkolach o charakterze placówek masowych;
- opracowanie systemu pomocy rodzinom osób niepełnosprawnych;
  - a) Opracowanie programów edukacyjno-wychowawczych dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin;
  - b) Uaktywnienie środowiska lokalnego do działań na rzecz osób niepełnosprawnych, współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi funkcjonującymi na terenie powiatu;
- objęcie opieką osób starszych, samotnych, przewlekle chorych;
  - c) Prowadzenie działań opiekuńczych wobec osób starszych, samotnych, przewlekle chorych;
  - d) Uaktywnienie środowiska lokalnego do działań na rzecz osób starszych i przewlekle Chorych.

➤ **Aktywizowanie osób bezrobotnych;**

- współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie zapobieganie bezrobociu;
  - a) Przeciwdziałanie bezrobociu rodzinnemu;
  - b) Przeciwdziałanie bezrobociu długotrwałemu;
  - c) Aktywizacja na rynku pracy ludzi młodych;
  - d) Pomoc osobom bezrobotnym powyżej 50 r.ż.;
  - e) Utworzenie Klubu Integracji Społecznej;
- tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości;

- edukacja społeczna w obszarze przeciwdziałania bezrobociu.

➤ **Poprawa bezpieczeństwa publicznego w Gminie;**

- minimalizowanie zagrożeń przestępczych;

a) Objęcie oddziaływaniami miejsc zagrożeń- stały monitoring,

- przeciwdziałanie patologiom;

a) Prowadzenie systematycznych oddziaływań profilaktycznych w zakresie zachowań

problemowych wśród dzieci i młodzieży- alkohol, narkotyki, agresja, przedwczesne inicjacje seksualne,

b) Podejmowanie oddziaływań profilaktycznych wśród nauczycieli, rodziców w zakresie profilaktyki zachowań problemowych młodych ludzi,

c) Prowadzenie działalności informacyjnej w obszarze rozpoznawanie dzieci i

młodzieży będącej pod wpływem środków psychotropowych – Miejsce udzielania profesjonalnej pomocy,

d) Efektywna walka z dilerami środków psychotropowych, osobami dokonującym przestępstw w zakresie sprzedaży alkoholu np. nieletnim,

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na analizach SWOT.

2.1 CHARAKTERYSTYKA GMINY KLUKOWO

Gmina Klukowo to gmina wiejska w powiecie wysokomazowieckim. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie łomżyńskim. Gmina leży w południowo – wschodniej części województwa podlaskiego, na terenie Wysoczyzny Wysokomazowieckiej. Położona jest w południowej części powiatu wysokomazowieckiego.

Na terenie gminy Klukowo funkcjonuje:

- Publiczne Gimnazjum w Klukowie;
Szkola Podstawowa im. Komisji Edukacji Narodowej w Klukowie;
Szkola Podstawowa w Kuczynie;
Szkola Podstawowa w Luniewie Malym;
Szkola Podstawowa w Wyszonkach Koscielnych.

Opieką zdrowotną gminy zajmują się:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Malinowski P.K. Malinowska Ś. C.
ul. Szpitalna 3, 18-200 Wysokie Mazowieckie.
- Niepubliczny Zakład Opieki zdrowotnej „Almed”
ul. Mazowiecka 10 , 18-214 Klukowo.

Działalność kulturalno-rozrywkową prowadzą następujące ośrodki:

- Gminny Ośrodek Kultury ;
Gminna Biblioteka Publiczna- zaspokaja potrzeby oświatowe, kulturalne i informacyjne mieszkańców gminy Klukowo, oraz uczestniczy w upowszechnianiu kultury i wiedzy w swym środowisku;

Klub Seniora;

Stowarzyszenie Mieszkańców Wsi Wyszonki Błonie.

W gminie funkcjonują trzy parafie rzymskokatolickie:

Parafia p.w. Zmartwychwstania Pańskiego w Kuczynie;

Parafia p. w Matki Boskiej Częstochowskiej w Klukowie;

Parafia p. w Narodzenia Najświętszej Maryii Panny w Wyszonki- Kościelne.

Położenie, powierzchnia, ludność

NA TERENIE GMINY ZNAJDUJE SIĘ 37 WSI O ŁĄCZNEJ LICZBIE 5.054 MIESZKAŃCÓW PODZIAŁ TERYTORIALNY GMINY PRZEDSTAWIA TABELA NR 1

Tabela nr 1

Podział terytorialny Gminy Klukowo

Kategoria informacyjna	31.12.2007
Powierzchnia ogółem w ha	12.377
Powierzchnia ogółem w km ²	124
Sołectwa ogółem	37
Miejscowości ogółem	37
Miejscowości wiejskie	37

Źródło: www.stat.gov.pl; dane Urzędu Gminy w Klukowie.

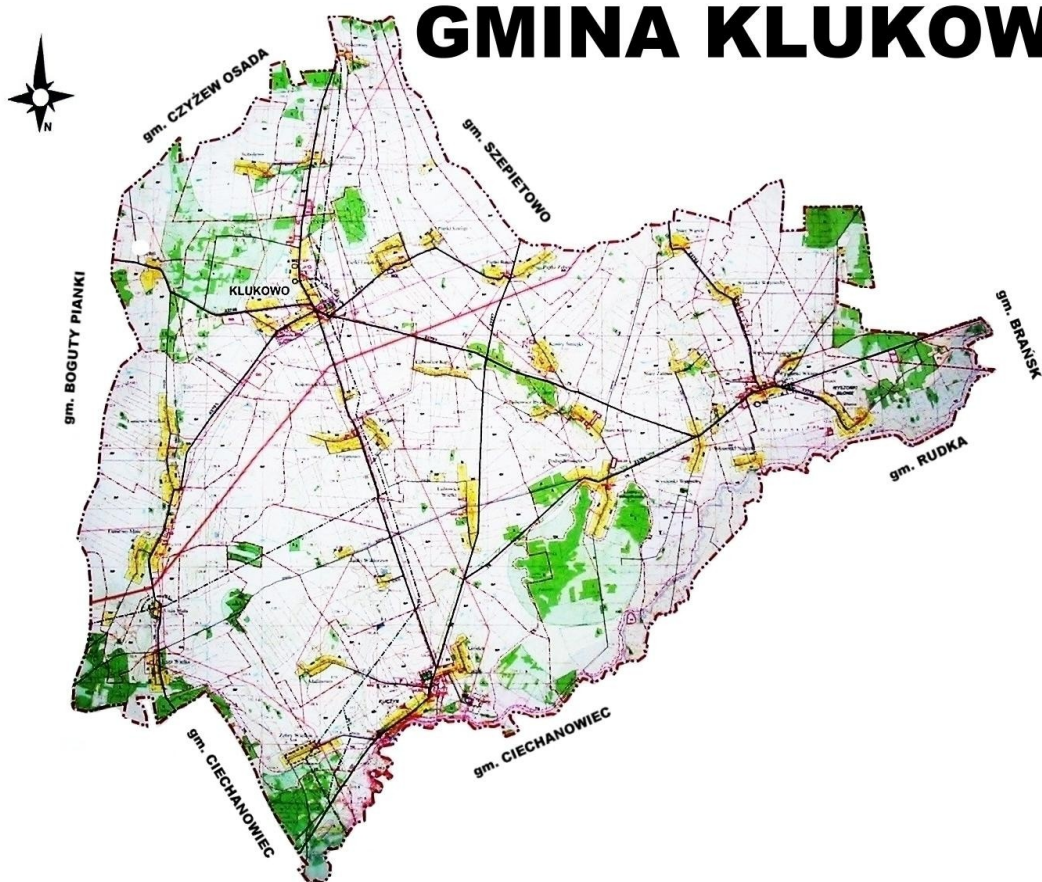
Siedzibą władz Gminy Klukowo jest, duża wieś położona w północno – zachodniej części Gminy. Przez gminę przepływa rzeka Nurzec, która wchodzi w skład dorzecza rzeki Bug. Przez gminę Klukowo przebiega droga powiatowa, stanowiąca główne połączenie między miastami Ciechanowiec i Wysokie Mazowieckie. Droga ta tworzy korzystne połączenie z drogą Zambrów – Białystok, co podnosi atrakcyjność gospodarczą Gminy.

Gmina Klukowo zajmuje powierzchnię 123,77 km². Znaczącą część stanowią użytki rolne, które zajmują łącznie 10.551 ha (wg stanu na koniec roku 2004). Te z kolei łączą w sobie 8.580 ha gruntów ornych, 45 ha sadów, 1.926 ha łąk i pastwisk trwałych. 1.121 ha powierzchni Gminy zajmują lasy i grunty leśne. Mapę fizyczną Gminy Klukowo zaprezentowano na **Rysunku nr 1**.

Rysunek nr 1

Gmina Klukowo – mapa fizyczna

GMINA KLUKOWO

Gmina Klukowo pod względem administracyjnym należy do województwa podlaskiego, wchodząc też w skład powiatu wysokomazowieckiego.

Przy powierzchni Gminy wynoszącej 123,77 km² i liczbie mieszkańców wynoszącej 5.054 gęstość zaludnienia wynosi około 40 osób na 1 km².

Odległości Klukowa do innych miejscowości regionu i Europy są następujące:

Klukowo – Wysokie Mazowieckie – 18

Klukowo – Zambrów – 30

Klukowo – Łomża – 63

Klukowo – Białystok – 76

Klukowo – Warszawa – 143

Klukowo – Bruksela – 1470

Szczegółowy układ demograficzny Gminy Klukowo przedstawia **Tabela nr 2**.

Tabela nr 2

**Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach
Gminy Klukowo wg stanu na dzień 31.12.2007**

Lp.	Miejscowość	Liczba gospodarstw domowych	Liczba mieszkańców
1.	Dzikowiny	9	44
2.	Gródek	55	201
3.	Janki	6	20
4.	Kapłań	32	96
5.	Kaliski	7	35
6.	Klukowo, w tym:	155	641
	Czyżewska	25	108
	Główna	40	144
	Mazowiecka	45	201
	Nowa	44	40
	Spacerowa	4	20
	Szkolna	18	64
	Wspólna	14	64
7.	Klukowo - Kolonia	24	93
8.	Kostry – Śmiejki	37	128
9.	Kostry – Podsędkowięta	77	167
10.	Kuczyn	111	312
11.	Lubowicz – Byzie	8	42
12.	Lubowicz – Kąty	23	122
13.	Lubowicz Wielki	61	194
14.	Łuniewo Małe	51	163
15.	Łuniewo Wielkie	47	169
16.	Malinowo	32	123
17.	Piętki – Basie	17	66
18.	Piętki – Gręzki	51	164
19.	Piętki – Szeligi	20	87
20.	Piętki – Żebry	25	80
21.	Sobolewo	43	133
22.	Stare Kostry	30	103
23.	Stare Warele	35	106
24.	Stare Zalesie	19	72
25.	Trojanowo	66	205
26.	Trojanówek	24	114
27.	Usza Mała	18	63
28.	Usza Wielka	27	110
29.	Wiktorzyn	8	27
30.	Wyszonki – Błonie	78	289
31.	Wyszonki – Klukówek	28	91
32.	Wyszonki Kościelne	46	118
33.	Wyszonki – Włosty	6	22

34.	Wyszonki – Nagórki	16	55	
35.	Wyszonki – Wypychy	57	202	
36.	Wyszonki – Wojciechy	35	146	
37.	Żabiniec	12	51	
38.	Żebry Wielkie	40		
	RAZEM	1.436	4.964	

Gmina Klukowo zalicza się do typowo rolniczych. Powierzchnia użytków rolnych wynosi 10 563 ha, co stanowi 85,3 % powierzchni Gminy. Powierzchnia lasów i terenów leśnych wynosi 1111 ha, stanowiąc 9,0 % powierzchni ogólnej Gminy (przy średniej w woj. podlaskim 29,4 %, w Polsce 28,5 %). Gmina położona jest w dolinie rzeki Nurzec, a ponadto przez jej teren przepływają rzeki Płonka i Nitka. Położenie Gminy Klukowo i powiatu wysokomazowieckiego na tle województwa podlaskiego przedstawia poniższa mapa na **Rysunku nr 2**.

Rysunek nr 2

Położenie Gminy Klukowo i powiatu wysokomazowieckiego na tle województwa

podlaskiego

Źródło: www.bialystok.uw.gov.pl

Całkowita powierzchnia Gminy w ha wynosi 12.377 ha. Strukturę wykorzystania gruntów na terenie Gminy przedstawia **Tabela nr 3**.

Tabela nr 3

Charakterystyka użytkowania ziemi na terenie Gminy Klukowo

Kategoria	2005 (w ha)	2007 (w ha)
Powierzchnia użytków rolnych	10.510	10.564
Grunty orne	7.404	8.588
Sady	21	45
Łąki	1.665	754
Pastwiska	1.420	1.177
Lasy i grunty leśne	1.176	1.122
Pozostałe grunty i nieużytki	691	691

Źródło: Dane Urzędu Gminy Klukowo.

W **Tabeli nr 4** zaprezentowano charakterystykę Gminy Klukowo w zakresie powierzchni oraz liczby sołectw.

Tabela nr 4

Charakterystyka Gminy Klukowo

Powierzchnia ogółem w ha	12.377
Powierzchnia ogółem w km ²	123,77
Sołectwa ogółem	37

Źródło: www.stat.gov.pl

2.4. Środowisko przyrodnicze

Położenie geograficzne

Gmina położona jest w południowo – zachodniej części województwa podlaskiego. Obszar Gminy znajduje się na pograniczu Mazowsza i Podlasia. Gmina Klukowo graniczy od północy z gminami Szepietowo i Czyżew, od wschodu z gminami Rudka i Brańsk, od południa z gminą Ciechanowiec, a od zachodu z leżącą w województwie mazowieckim gminą Boguty Pianki. Przez Gminę przepływa rzeka Nurzec będąca prawym dopływem Bugu, łączącego się dalej z Narwią.

Rzeźba terenu

Morfologicznie teren Gminy reprezentuje typ rzeźby polodowcowej pochodzącej z okresu zlodowacenia środkowopolskiego. Wysoczyznę Wysokomazowiecką charakteryzują lekko faliste równiny lub powierzchnie płaskie łagodnie rozcięte formami dolinnymi. Jest to efekt późniejszych procesów denudacyjnych, które przekształciły i zniwelowały pierwotny bardziej urozmaicony relief.

W granicach Gminy wyróżnić można następujące jednostki geomorfologiczne:

- wysoczyznę plejstoceńską obejmującą znaczną część obszaru wyniesionego około 120 – 160 m n.p.m. (na północ od Klukowa w kierunku Żabińca). Jest to powierzchnia prawie płaska o spadkach do 5%, nadbudowana lokalnie w północnej części ciągiem niewysokich południkowo rozciągających się pagórków zwanych ozami. Ozy osiągają wysokości względne rzędu kilkunastu metrów.
- równinę sandrową położoną ok. 115 – 130 m n.p.m., zajmującą niewielki obszar w południowej i południowo – wschodniej części Gminy. Równina posiada płaską powierzchnię z nachyleniem terenu do 2%. Genetycznie związana jest z odpływem wód lodowcowych w czasie stadiału Mławy.
- obniżenia terenowe, zagłębienia bezodpływowe oraz formy dolinne wciągnięte w odpływ powierzchniowy. Związane są z działalnością rzek i czynników denudacyjnych, znacznie urozmaicając monotonię krajobrazu. Największą z nich jest dolina Nurca rozciągająca się wzdłuż południowej granicy Gminy. Płaskie i dobrze wykształcone współczesne dno doliny wyniesione jest 1 – 3 m ponad średni poziom wody w rzece i ograniczone niewysoką, lecz wyraźnie zaznaczoną w krajobrazie krawędzią morfologiczną.

Stan dziedzictwa kulturowego

Charakteryzujące północno – wschodnią Polskę bogactwo w zakresie różnorodności kulturowej wynika z różnorodności etnicznej osadnictwa, toczonych tu wojen, rozwijających się miast, miasteczek i obszarów wiejskich. Cechą szczególną tego terenu było osadnictwo drobnoszlacheckie, które wykształciło specyficzną kulturę. Również dla Gminy Klukowo wywarło ono znaczący wpływ w zakresie lokalnej kultury. W pamięci mieszkańców zachowały się pewne zwyczaje charakterystyczne dla tej grupy społecznej.

Poniżej przedstawiono zarys historii Gminy Klukowo i wykaz zabytków znajdujących się w rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku.

Historia terenów Gminy Klukowo

Na terenie Gminy Klukowo w 1995 roku odkryto 2 cmentarzyska. Cmentarzysko w Żebrach Wielkich datowane jest na schyłek epoki brązu i początki epoki żelaza, a użytkowane było przez ludność kultury łużyckiej. W Gródku cmentarzysko założono około 100 r. p.n.e. Funkcjonowało ono przez około 250 lat. Zmarłych chowali tu przedstawiciele kultury przeworskiej. Z uwagi na niszczenie obiektów, a także ich duże znaczenie dla poznania przeszłości tej części województwa zostały przeprowadzone ratownicze badania wykopaliskowe. Ekspozyty pozyskane podczas tych badań znajdują się w Muzeum Północno – Mazowieckim w Łomży.

Teren gminy to w przeszłości obszary o silnym osadnictwie szlacheckim, które miało miejsce przede wszystkim w wiekach średnich. Osadnictwo to wynikało m.in. z ruchów ludnościowych z gęsto zaludnionych terenów północnego Mazowsza jak i z nadań za zasługi dla kraju i władcy. W ten właśnie sposób trafił na teren obecnej gminy Klukowo Florian z Gąsiorowa, protoplasta rodu Kuczyńskich. Ród ten rozrósł się, wpisując w historię nie tylko lokalną, ale i całego kraju. Zgodnie z przekazem historycznym na terenie wsi Gródek koło Kuczyna znajdowała się siedziba rycerska Floriana z Gąsiorowa¹. Niestety, brak jest przekazów ikonograficznych dotyczących obiektu, a także dotychczas nie określono dokładnie miejsca, w którym znajdował się gród.

Zabytki Gminy Klukowo

Tradycję historyczną i kulturową obszaru Gminy i regionu mogą potwierdzić nieliczne, ocalałe po pożogach wojennych zabytki. Z zachowanych budynków i budowli najciekawsze znajdziemy w rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku. Poniżej prezentowana jest ich aktualna, pełna lista.

GRÓDEK

1. Zespół dworsko – parkowy, nr rej. A – 284 z 26.03.1987 r.:

- a) Dwór drewniany, XIX/XX w.,
- b) Spichrz, murowany, pocz. XX w.,

---

¹ "...Korczew leżący na górze ponad obszerną łąką, w środku której rzeka Bug przepływa, był od lat trzystu w posiadaniu starożytnego rodu Kuczyńskich z Litwy na Podlasie przybyłego, **którego przodek Florian z Gąsiorowa za zasługi od Witolda, wielkiego księcia litewskiego, dobra Kuczyn dostał**, a następcy jego Korczew i wiele innych jeszcze przez spadki i małżeństwa nabyli. W wielkim domu, z wytrwałej cegły postawionym, z wysokim dachem, czerwoną dachówką pokrytym, z okien którego był widok na stare miasto Drohiczyn po drugiej stronie Bugu na wzgórzu położone, gnieździł się ród Kuczyńskich, panując nad tą piękną okolicą i gromadząc koło siebie mniej zamożną szlachtę, pewną, że znajdzie zawsze w Korczewie obfite uraczenie i opiekę...". **Źródło:** http://www.polinow.pl/turystyka/okolice_losic/korczew.html

- c) 2 obory, murowane, pocz. XX w.,
  - d) Pozostałości parku,
2. Dom Nr 20, drewniany, k. XIX w.

KLUKOWO

3. Zespół kościoła parafialnego, p.w. Św. Józefa,
- a) Kościół murowany 1835 r. nr rej. A – 39 z dnia 05.02.1971 r.,
  - b) Dzwonnica drewniana, 1920 r.
4. Pozostałości zespołu dworsko – parkowego:
- a) Gorzelnia, murowana, pocz. XX w.

KUCZYN

5. Zespół kościoła parafialnego, p.w. Zmartwychwstania Pańskiego, nr rej. A – 280:
- A) Kościół, murowany, 1893 r.,
  - b) Kostnica, murowana, k. XIX w.,
  - c) Plebania, murowana, 1896 r.,
  - d) Ogrodzenie z bramą i kapliczkami
  - e) Cmentarz przykościelny, nr rej. A – 408 z dnia 30.06.1990 r.
6. Cmentarz rzymskokatolicki, nr rej. 336 z 21.11.1987 r.
7. Kapliczka murowana, XIX w.

STARE KOSTRY

8. Krzyż przydrożny, 1891 r.

KOSTRY PODSĘDKOWIĘTA

9. Cmentarz z okresu I wojny światowej, nr rej. A – 249 z dnia 25.02.1987 r.
10. Kapliczka murowana, pocz. XX w.

LUBOWICZ BYZIE

11. Cmentarz z okresu I wojny światowej, nr rej. A – 247 z 23.02.1987 r.

LUBOWICZ KĄTY

12. Krzyż przydrożny, 1914 r.

MALINOWO

13. Krzyż przydrożny, 1891 r.

PIĘTKI GRĘZKI

14. Zagroda nr 14, wł. Z. Moczulski
- a) Dom, drewniany, 1924 r.,
  - b) Stodoła, drewniana, pocz. XX w.,
15. Dom nr 31. drewniany, pocz. XX w, wł. Z. Prużanin

PIĘTKI SZELIGI

16. Krzyż przydrożny, 1891 r.

PIĘTKI ŻEBRY

17. Kapliczka, murowana L. 20 XX w.

SOBOLEWO

18. Kapliczka, murowana, L. 20 XX w.

USZA MAŁA

19. Dom Nr 5, drewniany, pocz. XX w., wł. D. Pożoga

USZA WIELKA

20. Kapliczka, murowana, 1907 r.

WYSZONKI KOŚCIELNE

21. Zespół kościoła parafialnego p.w. Narodzenia NMP,

- a) Kościół, murowany, 1904 – 1912 r., nr rej.: A – 553 z 21.12.1998 r.,
- b) Plebania, drewniana, ok. 1880 r.,
- c) Ogrodzenie, murowane, pocz. XX w., nr rej A – 533 z dnia 21.12.1998 r.,

22. Cmentarz rzymskokatolicki, nr rej. 338 z 21.11.1987 r.

- a) Kaplica cmentarna, murowana, pocz. XX w., nr rej. A – 338 z dnia 21.11.1987 r.

WYSZONKI WOJCIECHY

23. Pozostałości założenia dworsko – ogrodowego:

- a) Aleja dojazdowa (kasztanowa),
- b) Szpaler lip,

WYSZONKI WYPYCHY

24. Kapliczka, murowana, 1928 r.

ŻEBRY WIELKIE

25. Dom nr 11, drewniany, XIX/XX w., wł. J. Murawska

26. Zagroda Nr 12, wł. E. Bogucki:

- a) Dom, drewniany, ok. 1888 r.,
- b) Obora i stajnia, drewniane, XIX/XX w.,
- c) Chlew, drewniany, 1890 r.,
- d) Stodoła, drewniana, ok. 1890 r.,
- e) Spichlerz, drewniany, ok. 1890 r.

27. Dom nr 27, drewniany, 1885 r. wł. J. Uszyńska.

Gospodarka Gminy Klukowo

Główną sferą gospodarki na terenie Gminy jest rolnictwo nastawione na produkcję mleka. Jest to główna dziedzina aktywności gospodarczej mieszkańców, jak i źródło ich utrzymania. Aktualnie na terenie gminy funkcjonuje 1060 gospodarstw rolnych.

Z pozostałych obszarów aktywności gospodarczej wymienić należy: handel, usługi w zakresie budownictwa, mechaniki pojazdowej, piekarnie, ubój zwierząt, transport. Wśród innowacyjnych obszarów działalności gospodarczej wymienić należy też dwie elektrownie wodne na rzece Nurzec.

Demografia Gminy Klukowo

Podstawowymi czynnikami wpływającymi na rozwój demograficzny są: tendencje w ruchu naturalnym i migracyjnym, struktura wieku i płci oraz tempo i charakter rozwoju społeczno – gospodarczego.

Na podstawie przeprowadzonych analiz ustalono, iż większość z wymienionych wyżej czynników w gminie Klukowo kształtuje się niekorzystnie.

Według stanu na koniec roku 1999 Gmina liczyła 5.178 mieszkańców, natomiast 31 grudnia 2003 roku Gmina liczyła 5.090 mieszkańców. Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła na koniec grudnia 2003 roku 41 osób/km² (wyższa w porównaniu do gęstości zaludnienia na terenach wiejskich powiatu wysokomazowieckiego, gdzie wynosiła ona 37 osób/km²).

W ciągu ostatnich kilku lat zauważalna jest zmniejszająca się liczba mieszkańców oraz starzenie się ludności Gminy. W 2002 r. na 60 urodzeń zanotowano 67 zgonów, co świadczy o ujemnym przyroście naturalnym w tym okresie. Zauważalna jest również migracja ludzi młodych i wykształconych ze wsi do miast, co znacznie zmniejsza szanse rozwoju Gminy. **Tabele nr 11 – 14** prezentują najważniejsze elementy demograficzne Gminy Klukowo.

Tabela nr 11

Ludność wg stałego miejsca zameldowania

	30.06.2003	30.06.2005	31.12.2006	31.12.2007
Ogółem	5.093	5.025	5.093	4.964
Mężczyźni	2.654	2.596	2.654	2.526
Kobiety	2.439	2.429	2.439	2.438

Źródło: Dane Urzędu Gminy Klukowo.

Tabela nr 12

Przyrost naturalny na terenie Gminy Klukowo w okresie 2006 – 2007

	Urodzenia żywe		Zgony		Przyrost naturalny	
	2006	2007 (do 31.12.2007)	2006	2007 (do 31.12.2007)	2006	2007 (do 31.12.2007)
Ogółem	57	42	68	53	-11	-11
Mężczyźni	29	26	34	38	-5	-12
Kobiety	28	16	34	15	-6	1

Źródło: Dane Urzędu Gminy Klukowo.

Tabela nr 13

Ludność wg kategorii wieku: przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny

Kategoria	Wiek przedprodukcyjny		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny	
	2003.12.31.	2005.06.30.	2003.12.31.	2005.06.30.	2003.12.31.	2005.06.30.
Ogółem	1.311	1.249	2.807	2.808	972	968
Mężczyźni	688	648	1.573	1.574	386	374
Kobiety	623	601	1.234	1.234	586	594

Źródło: www.stat.gov.pl; dane Urzędu Gminy Klukowo.

Tabela nr 14

Liczba zawartych małżeństw w ostatnich latach

2006	2007
54	48

Źródło: www.stat.gov.pl; dane Urzędu Gminy Klukowo

W Tabelach nr 15-17 przedstawiono wielkość migracji wewnętrznej (zameldowania, wymeldowania) oraz dynamikę zmian w zakresie przemieszczeń ludności na terenie Gminy.

Tabela nr 15

Dynamika przemieszczeń ludności na terenie Gminy Klukowo

Kategoria	Zameldowania		Wymeldowania		Saldo	
	2006	2007	2006	2007	2006	2007
Ogółem	30	29	47	40	-17	-11
Mężczyźni	8	11	23	19	-15	-8
Kobiety	22	18	24	21	1	-3

Źródło: Dane Urzędu Gminy Klukowo

Tabela nr 16

Napływ ludności do Gminy Klukowo

Rodzaj migracji	2006	2007
Napływ ludności ogółem	30	30
Napływ ludności z miast	11	13
Napływ ludności ze wsi	16	17
Napływ ludności z zagranicy	3	-

Źródło: Dane Urzędu Gminy Klukowo

Tabela nr 17

Odływ ludności z Gminy Klukowo

Kategoria	2003	2005
Odływ ludności ogółem	44	43

Odływ ludności z miast	29	30
Odływ ludności ze wsi	15	13

Źródło: Dane Urzędu Gminy Klukowo

Rynek pracy na terenie Gminy Klukowo

Głównym miejscem pracy mieszkańców Gminy Klukowo są gospodarstwa rolne. **Tabela nr 18** prezentuje podział osób pracujących wg płci.

Tabela nr 18

Podział pracujących wg płci

Kategoria	2006
Pracujący ogółem	233
Kobiety	125
Mężczyźni	108

Źródło: Dane Urzędu Gminy Klukowo.

Bezrobocie

W **Tabeli nr 19** zawarto dane dotyczące bezrobocia na terenie Gminy Klukowo.

Tabela nr 19

Bezrobotni na terenie Gminy Klukowo

Kategoria	2006 III kwartał	2007 III kwartał
Bezrobotni ogółem	188	139
Kobiety	99	74
Mężczyźni	89	65

Źródło: Dane Urzędu Gminy Klukowo.

RYNEK PRACY I INICJATYWY GOSPODARCZE

II. CEL STRATEGICZNY:

Gmina Klukowo wspiera mieszkańców w zakresie ich aktywnej obecności na rynku pracy

II.1. Cel operacyjny:

Aktywizacja zawodowa oraz łagodzenie skutków bezrobocia wśród ludzi młodych lub długotrwale bezrobotnych

Zadania:

1. Aktywizacja istniejących zasobów na rynku pracy do zatrudniania bezrobotnych poprzez stosowanie ulg i preferencji dla pracodawców;
2. Wspieranie realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy programów przygotowania zawodowego dla osób bezrobotnych poprzez zwiększanie dostępu do poradnictwa zawodowego, organizowanie kursów, szkoleń, itp.

II.2. Cel operacyjny:

Przeciwdziałanie ubóstwu i patologiom społecznym mieszkańców gminy Klukowo

Zadania:

1. Powołanie Klubu Integracji Społecznej dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym trwale bezrobotnych, zagrożonych ubóstwem i patologiami społecznymi);
2. Organizacja imprez integracyjnych dla mieszkańców;
3. Organizacja miejsc spotkań mieszkańców (świetlic wiejskich, środowiskowych).

II.3. Cel operacyjny:

Podnoszenie kwalifikacji mieszkańców

Zadania:

1. Organizacja szkoleń, kursów (np. językowych, informatycznych, itp.).

II.4. Cel operacyjny:

Podniesienie poziomu przedsiębiorczości zwłaszcza wśród osób młodych

Zadania:

1. Organizacja zajęć pozaszkolnych rozwijających umiejętności praktyczne dostosowane do potrzeb rynku pracy;
2. Organizacja konkursów grantowych na najlepszy pomysł na biznes.

II.5. Cel operacyjny:

Podnoszenie opłacalności produkcji rolnej

Zadania:

1. Organizacja grup producenckich;
2. Rozwój agroturystyki na terenie gminy;
3. Kreowanie lokalnych marek produktów rolnych (np. „Degustacja potrafi podlaskich”);
4. Promowanie produkcji ekologicznej.

II.7. Cel operacyjny:

Wzmacnianie więzi społecznych

Zadania:

1. Rozwój organizacji pozarządowych – zaktywizowanie mieszkańców, wzmocnienie zaplecza materialnego i finansowego;
2. Promocja wspólnych inicjatyw mieszkańców;
3. Pozyskiwanie profesjonalnie przygotowanych animatorów wspomagających rozwój ruchów i inicjatyw społecznych;
4. Ożywienie lokalnych tradycji i obrzędów ludowych.

II.7. Cel operacyjny:

Podnoszenie poziomu wiedzy o regionie

Zadania:

1. Organizowanie turniejów wiedzy o gminie i regionie;
2. Organizacja warsztatów regionalizmu.

2.2 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Ochotnicza Straż Pożarna

Na terenie Gminy Klukowo działa 10 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej – 8 jednostek typu „S” i 2 jednostki typu „M”.

Jednostki typu „S”: Klukowo, Kuczyn, Wyszonki Kościelne, Lubowicz Wielki, Trojanowo, Łuniewo Wielkie, Sobolewo, Kostry Śmiejki.

Jednostki typu „M”: Kostry Podsędkowięta i Piętki Gręzki.

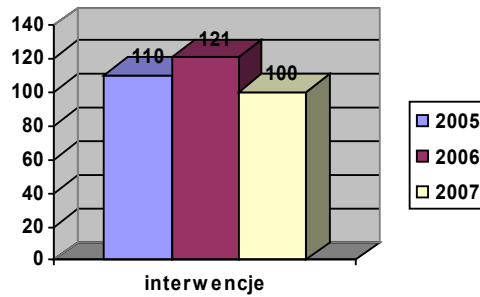
Dwie jednostki z terenu Gminy Klukowo, tj. Klukowo i Kuczyn włączone są do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego. Wszystkie jednostki posiadają strażnice z boksami garażowymi.

Policja

Na terenie Gminy sprawami bezpieczeństwa publicznego zajmuje się Komenda Powiatowa Policji w Wysokiem Mazowieckiem poprzez Posterunek Policji w Ciechanowcu. W budynku Urzędu Gminy w Klukowie znajduje się punkt przyjęć interesantów czynny w każdy wtorek tygodnia.

Liczba interwencji policji na terenie Gminy Klukowo

Źródło: Posterunek Policji w Ciechanowcu

W okresie od 2005r do 2007r. przeprowadzono 63 postępowań przygotowawczych, między innymi sześć postępowań dotyczyło fizycznego jak i psychicznego znęcania się nad członkami rodziny. Reszta postępowań dotyczyła kradzieży, gróźb karalnych, zniszczenia mienia, uszkodzeń ciała itp. Dodatkowo w ramach czynności sprawdzających przeprowadzono 57 postępowań w tym 14 dotyczyło fizycznego i psychicznego znęcania się nad rodziną, które to nie dały podstaw do skierowania z aktem oskarżenia i zakończyły się odmową wszczęcia postępowań.

Z przedstawionych informacji wynika, że przestępczość na terenie Gminy Klukowo w latach 2005-2007 zmniejsza się.

Problematyka uzależnień

Alkoholizm oraz inne uzależnienia, takie jak narkomania i nikotynizm, to zauważalne zjawiska w obszarze pomocy społecznej. Są one trudne do rozwiązania, gdyż zarówno ich źródłem, jak i ich skutkiem są inne problemy.

Nadużywanie alkoholu i środków psychoaktywnych powoduje szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wśród przyczyn popadania w alkoholizm można wymienić uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia.

Spożywanie alkoholu w nadmiernych ilościach niesie ze sobą wiele negatywnych konsekwencji, a w skrajnym wypadku prowadzi do uzależnienia. Konsekwencje nadużywania alkoholu są wielorakie. Można je podzielić na:

- fizjologiczne (zatrucia, choroby narządów wewnętrznych);

- problemy psychologiczne i egzystencjalne (próby samobójcze, wyobcowanie, zamknięcie się w sobie);
- problemy wypadków (wypadki w pracy i wypadki drogowe);
- dotyczące zachowania i ról społecznych.

Alkoholizm jest poważnym problemem społecznym, rzutującym na pozostałe sfery życia i generującym inne problemy społeczne. W szczególności alkohol prowadzi do wzrostu przestępczości, pogłębia ubóstwo, wywołuje przemoc w rodzinie. Dotyka coraz częściej młodzieży, a w skrajnych przypadkach nawet dzieci w wieku szkolnym. Aby go zwalczyć potrzebne są nie tylko programy dla już uzależnionych, ale również działania profilaktyczne zapobiegające uzależnieniom. W 2006 i 2007 roku z powodu problemu alkoholowego przyznano pomoc 30 osobom. W 2007r. liczba osób z dysfunkcją alkoholizmu którym udzielono pomocy, spadła do 21.

Ogólnopolskim problemem jest pojawienie się zjawiska narkomanii. W naszej społeczności grupą najmocniej narażoną na ten problem jest młodzież gimnazjalna, a także uczęszczająca do szkół ponadgimnazjalnych. Publiczne Gimnazjum w Klukowie w roku szkolnym 2005/2006 przeprowadziło anonimowe badania ankietowe wśród uczniów szkoły gimnazjum, na temat: picia alkoholu i stosowania innych używek. Z danych zawartych w ankietach wynika, że 7 osób z gimnazjum w Klukowie miała do czynienia z używkami. Należy przyjąć, że ankietę ta charakteryzowała się dużą dozą wiarygodności, gdyż była anonimowa. Nie można jednak zupełnie wykluczyć, większego występowania tego zjawiska w formie ukrytej.

Problematyka opieki nad dzieckiem, i dysfunkcji rodziny.

Najbliższym środowiskiem, w którym każdy z nas funkcjonuje, jest rodzina. Prawidłowo funkcjonująca rodzina zapewnia zaspokojenie podstawowych potrzeb jej członków. W rodzinie wychowują się dzieci i od tego, jak są wychowywane zależy kształt przyszłych pokoleń. Aby rodzina mogła prawidłowo funkcjonować musi mieć zapewnione odpowiednie warunki, tzn. musi mieć mieszkanie, środki finansowe na zakup żywności, odzieży, a także dostęp do lecznictwa, szkolnictwa i innych zdobyczy cywilizacji. Zachwianie któregoś z tych elementów prowadzi do dysfunkcji. Niestety, nie są to rzadkie sytuacje. Sytuacja ekonomiczna w kraju, regionie, w gminie, wysokie bezrobocie, zachwiało bezpieczeństwem socjalnym rodziny. W niejednej rodzinie

została zaburzona realizacja zadań i planów życiowych. Brak pracy powoduje nie tylko zubożenie, ale również prowadzi do takich patologii, jak nadużywanie alkoholu, zdobywanie środków do życia nielegalnymi sposobami, przemoc, w tym względem współmałżonka i dzieci. Pojawia się bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, prowadząca w skrajnych przypadkach do izolowania dzieci od rodziny, poprzez umieszczanie ich w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych. Brak jest środków na edukację dzieci, co z kolei obniża ich możliwości w dorosłym życiu, utrudnia znalezienie pracy, a więc ubóstwo utrwała się i powiela w następnym pokoleniu.

O złej sytuacji w polskiej rodzinie świadczą następujące sytuacje:

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- przemoc w rodzinie – Niebieska Karta,
- kierowanie dzieci do placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych.

Liczbowo przedstawiają to poniższe tabele

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w rodzinach korzystających pomocy Społecznej

LP	Rok-stan na 31.XII.	Ilość rodzin z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Ilość osób w tych rodzinach
1	2006	6	24
2	2007	6	24

Źródło: GOPS Klukowo

Analiza wskazuje, że ilość rodzin z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w roku 2006 – 2007 była na tym samym poziomie.

Przemoc w rodzinie – procedura Niebieskiej Karty

LP.	ROK	Ilość sporządzonych Niebieskich kart	Ilość wszczętych postępowań	Ilość umorzonych
------------	------------	---	------------------------------------	-------------------------

				postępowań
1	2006	11	11	8
2	2007	15	15	6

Źródło: (dane policji/GOPS Klukowo)

Przedstawione powyżej dane świadczą o tym, że w kilku rodzinach doszło do dysfunkcji i bez pomocy z zewnątrz nie będą mogły prawidłowo wypełniać swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Kierowanie dzieci do placówek opiekuńczo-wychowawczych

LP.	ROK	Ilość dzieci skierowanych do ośrodków szkolno-wychowawczych
1	2006	2
2	2007	2

Źródło: dane Szkół z Gminy Klukowo

Na terenie gminy na koniec 2007r. nie występują rodziny zastępcze.

SYSTEM OPIEKI NAD OSOBAMI STARSZYM I NIEPEŁNOSPRAWNYMI

Starość i starzenie się – to pojęcia, które nie zostały jeszcze jednoznacznie zdefiniowane, zarówno przez nauki biologiczne jak i społeczne. Pierwsze z tych pojęć traktowane jest jako zjawisko, faza życiowa, drugie natomiast jest procesem. Starość jako etap, stan w życiu człowieka ma charakter statyczny. Postępujące zmiany społeczno – ekonomiczne, coraz szybszy postęp techniczno – informatyczny, wzrost stopy życiowej ludności, rozwój i osiągnięcia medycyny, przyczyniają się do wydłużenia życia ludzkiego. Konsekwencją tego jest szybszy wzrost liczby osób w podeszłym wieku, niż liczby osób nowo narodzonych.

Starość nie powinna być utożsamiana z chorobą, gdyż jest etapem rozwoju osobniczego następującym po okresie dojrzałości. Starzenie się ma duże znaczenie

indywidualne i społeczne, ponieważ zbliża człowieka do okresu starości. Starzenie zależy od sposobu i warunków życia. Za podstawowe cechy starości uważa się:

- znaczny spadek zdolności adaptacyjnych człowieka w wymiarze biologicznym i psychospołecznym;
- postępujące ograniczenie samodzielności życiowej;
- stopniowe nasilanie się zależności od otoczenia.

Do najważniejszych problemów ludzi starszych można zaliczyć : samotność, chorobę, inwalidztwo, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności. Wszystkie te problemy wskazują na istniejącą marginalizację osób starszych jako zbiorowości, czego przykładem może być stopniowe eliminowanie ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego w momencie przekraczania granicy wieku emerytalnego. Osoby starsze boją się nie tylko chorób i niepełnosprawności, ale także osamotnienia i nietolerancji.

Starość jest okresem trudnym, człowiek musi zostać do niej odpowiednio przygotowany. Na to, jak jest ten okres przeżywany, mają wpływ różne czynniki zarówno indywidualne, w tym genetyczne, jak i społeczne. Ludzie starsi stają się coraz mniej sprawni, coraz częściej chorują. Przygotowywanie się do starości stanowi nowe wyzwanie dla współczesnych społeczeństw. Największym problemem społecznym ludzi starszych jest samotność. Często człowiek starszy znajduje się w niekorzystnej sytuacji we własnej rodzinie. Seniorzy żyją najczęściej w rodzinach swych dzieci. Problem pojawia się wówczas, gdy starszy człowiek staje się niesprawny, albowiem zaczyna to obarczać rodzinę. Rodzina, mimo chęci i starań, nie zawsze sama jest w stanie zapewnić pełną pomoc seniorom. Dlatego, aby skuteczniej pomagać, ułatwiać tym ludziom życie, należy wspierać rodzinę w jej funkcjach opiekuńczych.

Jedną z podstawowych instytucji służących osobom starszym jest Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) działający na terenie każdej gminy. Celem głównym takiego ośrodka jest dążenie do jak największej samodzielności jej podopiecznych i ich aktywizacja w podejmowaniu działań zmierzających do poprawy jakości własnego życia.

Niskie dochody sprawiają, że osoby w starszym wieku należą do najbiedniejszej warstwy społecznej. Dlatego, aby temu zapobiec zostały powołane do działań różne instytucje niosące pomoc ludziom w podeszłym wieku. Dzięki pomocy środowiskowej, wiele osób starszych może uniknąć pobytu w domu pomocy społecznej (DPS), które często traktują jako zło konieczne. W sytuacji kiedy starsi są przewlekle somatycznie chorzy, upośledzeni umysłowo, psychicznie chorzy, lub gdy ze względu na

wiek, stan zdrowia, sytuację rodzinną nie potrafią samodzielnie funkcjonować i nie można zapewnić im należytej opieki w miejscu zamieszkania, wówczas są kierowani do domu pomocy społecznej lub też do placówki opiekuńczo- leczniczej na okres 6–ciu miesięcy. Do domów pomocy społecznej kierowane są również osoby przewlekle chore, których stan zdrowia nie wymaga leczenia szpitalnego, natomiast uzasadnia potrzebę stałej opieki. W zależności od tego, dla kogo są przeznaczone, domy pomocy społecznej dzieli się na domy dla:

- osób w podeszłym wieku;
- osób przewlekle somatycznie chorych;
- osób przewlekle psychicznie chorych;
- dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie;
- dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie;
- osób niepełnosprawnych fizycznie.

Osoby starsze stanowią znaczną część ludności gminy tj. ok.60%. W przyszłości problem ten będzie coraz poważniejszy. W najtrudniejszej sytuacji będą osoby samotne. W chwili obecnej częste są przypadki, że z renty lub emerytury osoby starszej utrzymuje się cała rodzina. Na terenie gminy brakuje miejsc spotkań dla ludzi starszych, jedynym takim miejscem jest kościół oraz Gminny Ośrodek Kultury (GOK) w Klukowie- Klub Seniora. Brakuje innych, zorganizowanych form aktywizacji ludzi starszych.

Na terenie gminy Klukowo brak jest infrastruktury, która zaspokajałaby potrzeby mieszkańców gminy takich jak:

- domy pomocy społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, ośrodków wsparcia. Gmina korzysta z usług prowadzonych przez:

1. Dom Pomocy Społecznej w Kozarzach, posiada 110 miejsc.
2. Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie w Wysokiem Mazowieckiem.
3. Warsztaty Terapii Zajęciowej w Kozarzach.
4. Ośrodek Szkolno- Wychowawczy w Długoborzu.
5. Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Zuzeli.

Uzupełnieniem potrzeb osób starszych wymagających opieki są oddziały Zakładu Opieki Zdrowotnej w takie jak:

1. Szpital Ogólny w Wysokiem Mazowieckiem.
2. Oddział Pielęgnacyjno- Opiekuńczy w Ciechanowcu.

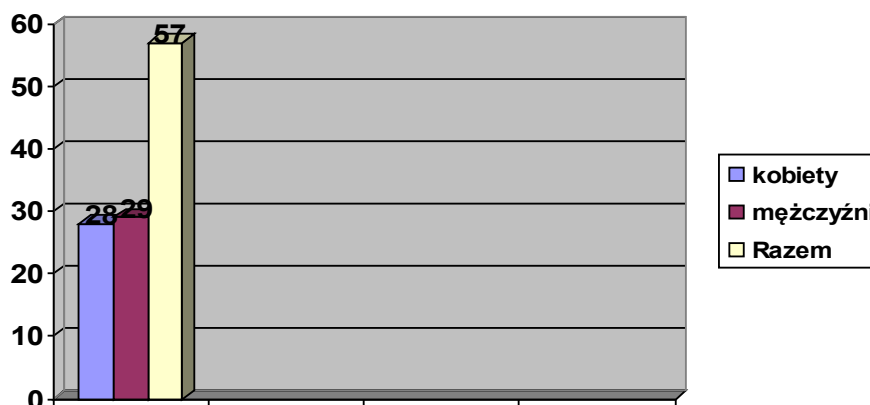
Według stanu na 31 grudnia 2007 roku z terenu gminy Klukowo 1 osoba przebywa w Domu Pomocy Społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie w Kozarzach.

Niepełnosprawność

Zgodnie z definicją sformułowaną przez światową Organizację Zdrowia (WHO): osoba niepełnosprawna to osoba, u której istotne uszkodzenia i obniżenie sprawności funkcjonowania organizmu powodują uniemożliwienie, utrudnienie lub ograniczenie sprawnego funkcjonowania w społeczeństwie, biorąc pod uwagę takie czynniki jak płeć, wiek oraz czynniki zewnętrzne.

Na terenie Gminy Klukowo brakuje zakładów pracy zatrudniających osoby niepełnosprawne, warsztatów terapii zajęciowej, miejsc gdzie te osoby mogłyby spędzać czas wolny. Brakuje również bezpośredniego dostępu do rehabilitacji. Niepełnosprawność jest zjawiskiem obecnym w gminie i dotyczy głównie osób dorosłych i raczej starszych.

Liczba osób niepełnosprawnych – w gminie Klukowo wg. stanu na 31.XII.2007r.

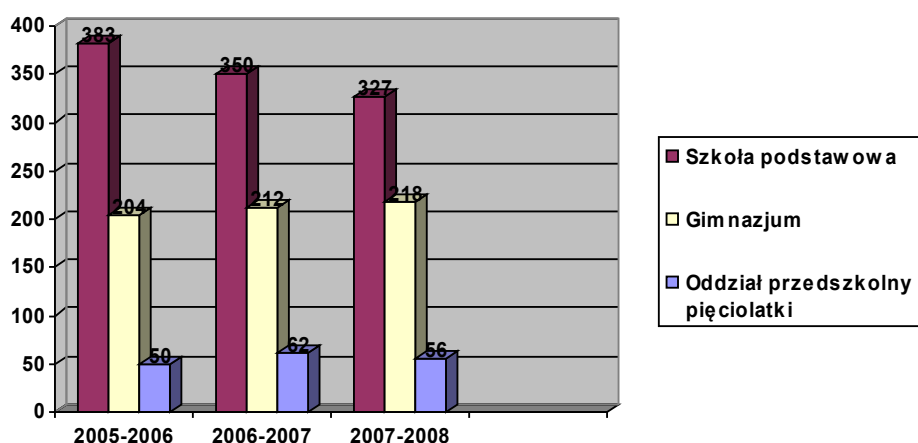
Źródło: GOPS Klukowo

Niepełnosprawność w gminie Klukowo dotyka w nieco większym stopniu mężczyzn (51%) niż kobiety (49%) .

Problematyka edukacyjno wychowawcza

Ważną rolę w kształtowaniu poczucia bezpieczeństwa spełniają szkoły i placówki oświatowo wychowawcze oraz kluby i świetlice działające na terenie gminy są to: Oddział Przedszkolny, Szkoła Podstawowa oraz Gimnazjum Publiczne. Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości.

Liczba dzieci uczęszczających do szkół na terenie Gminy Klukowo w roku szkolnym 2005/2006 - 2006/2007-2007/2008.

Źródło: Dane Szkół z Gminy Klukowo

Z powyższego wynika, że w wyniku przyrostu naturalnego zmniejsza się liczba dzieci w wieku szkolnym. Należy też zauważyć (wykres powyżej), że liczba dzieci w wieku przedszkolnym w przedstawionych latach minimalnie się zmniejsza.

Dostęp uczniów do szkoły w Klukowie

Wyszczególnienie	Uczniowie którzy mają do szkoły				Ogółem
	Szkoła Podstawowa		Gimnazjum		
	Do 5 km	ponad 5 km	do 5km	ponad 5 km	
Rok szkolny 2005-2006					
Liczba uczniów ogółem	422	11	94	110	637
z tego: dochodzący do szkoły	376	-	73	-	449
dowożonych i dojeżdżających	46	11	21	110	188
Rok szkolny 2006 - 2007					
Liczba uczniów ogółem	390	22	89	123	624
z tego: dochodzący do szkoły	277	-	68	-	345
dowożonych i	113	22	21	123	279

dojeżdżających					
Rok szkolny 2007 - 2008					
Liczba uczniów ogółem	364	19	99	119	601
z tego: dochodzący do szkoły	263	-	75	-	338
Dowożonych i dojeżdżających	101	19	24	119	263

Źródło : Dane Szkół z Gminy Klukowo

Z powyższej tabeli wynika, że większość dzieci uczęszczających do szkół jest dochodzących, mimo to stopniowo liczba osób dojeżdżających zwiększa się. W roku szkolnym 2005/2006 dzieci dowożone i dojeżdżające stanowiły 29,51% ogółu uczniów, w roku szkolnym 2006 / 2007 – 44,71% i w roku szkolnym 2007/ 2008 - 43,76% ogółu dzieci.

Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym

2005/2006	2006/2007	2007/2008
53	55	53

Źródło: Urząd Gminy Klukowo

Ilość dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2005/2006/2008 utrzymuje się prawie na tym samym poziomie.

Na terenie gminy 1 niepełnosprawna osoba korzysta z nauczania indywidualnego.

W latach 2005-2007 przez Poradnię Psychologiczno Pedagogiczną były wydane orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego i indywidualnego nauczania.

Rok	Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego	Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania
2005	-	-
2006	1	1
2007	-	-

Źródło: Urząd Gminy Klukowo

Ilość wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego i indywidualnego nauczania waha się w granicach 1 % w skali wszystkich uczniów uczęszczających do Szkół Podstawowych i Gimnazjalnych.

Edukacją uczniów na terenie gminy Klukowo zajmuje się wykwalifikowana kadra pedagogiczna.

Kadry pedagogiczne placówek oświatowych (lata 2005-2007)

	2005/2006	2006/2007	2007/2008
Nauczyciele pełno zatrudnieni	41	37	39
Nauczyciele nie pełno zatrudnieni	23	21	26
Nauczyciele w przeliczeniu na pełne etaty	3,5	3,2	3,6

Największą kadram pedagogiczną stanowią nauczyciele pełnozatrudnieni.

2.3 PROBLEMY SPOLECZNE GMINY KLUKOWO

1. Brak perspektyw dla młodych wykształconych osób (emigracja);
2. Brak specjalistów i ofert pomocy w aspekcie uzależnień;
3. Brak warunków do stosowania recyklingu;
4. Niska świadomość edukacji i potrzeb samokształceniowych rodziców;
5. Niezabezpieczona opieka nad dziećmi w godzinach popołudniowych obrządków (16⁰⁰-19⁰⁰).
6. Brak miejsc/ osób specjalizujących się w pomocy dzieciom/ rodzicom np. logopeda;
7. Brak ofert wsparcia osób samotnych, starszych, brak animacji, liderów, mały zakres pomocy sąsiedzkiej, jest Klub Seniora, ale tylko w Klukowie;
8. Mała aktywność mieszkańców;
9. Ograniczone możliwości rolników w ubieganiu się o fundusze unijne (rolnicy są pozostawieni sami sobie z wypełnianiem wniosków);
10. Ograniczony dostęp mieszkańców do podnoszenia kwalifikacji (dot. zwłaszcza rolników);

11. Niezaspokojone potrzeby osób starszych, samotnych, niedołączonych, wynikające z braków finansowych, braku środka transportu-nie mogą korzystać z żadnej oferty, nie można dowozić posiłków;
12. Utrudniony dostęp do świadczeń medycznych, specjalistycznych, też osób w wieku przedszkolnym/ szkolnym;
13. Rozwój uzależnień, zaburzeń psychicznych i brak kadry specjalistycznej, niechęć do leczenia, brak motywacji;
14. Bariery komunikacyjne między organami gminy i mieszkańcami (trudny, niezrozumiały dla przeciętnego mieszkańca język dokumentów, słabe zainteresowanie mieszkańców sprawami gminy);
15. Niska świadomość mieszkańców;
16. Brak transportu gminnego- tylko jeden autobus, który dowozi dzieci;
17. Nieracjonalny system transportu szkolnego;
18. Niska świadomość dostępności do oferty, rozwoju;
19. Niewystarczająca dostępność oferty rozwoju zainteresowań, kształtowania postawy przedsiębiorczej;
20. Brak alternatywnych form przedszkolnych(pogotowia, przedszkola) w okresie letnim;
21. Brak obiektów sportowych;
22. Niepełne wykorzystanie obiektów i kadry szkolnej;
23. Za mało rozrywek dla młodzieży;
24. Utrudniony dostęp do instytucji, brak kadr specjalistycznych w sołectwach, miejsc spotkań, placówek w sołectwach;
25. Brak wzorców i umiejętności spędzania czasu wolnego przez dzieci/ rodziny w sposób konstruktywny na wsiach.

2.4 ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana praca nad strategią – analiza SWOT. Nazwa „SWOT” jest akronimem angielskich słów : **Strengths** (mocne strony), **Weaknesses** (słabe strony), **Opportunities** (szanse w otoczeniu), **Threats** (zagrożenia w otoczeniu).Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz

badania szans i zagrożeń jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, łącznie z programowaniem strategicznym. Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określenia celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana przez Zespół d/s Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo. Zespół ten został powołany Zarządzeniem Wójta Gminy Klukowo z dnia 4 kwietnia 2008r. w składzie:

- 1) Piętka Jan Stanisław – przewodniczący (Kierownik GOPS),
- 2) Piętka Iwona - członek (GOPS),
- 3) Puchacz Mirosława – członek (GKRPA),
- 4) Ksepka Tadeusz – członek (Kierownik Posterunku Policji),
- 5) Koliński Leszek - członek (Dyrektor GOK),
- 6) Kotowski Stanisław – członek (Dyrektor Publicznego Gimnazjum w Klukowie),
- 7) Słonecki Włodzimierz – członek (Dyrektor Szkoły Podstawowej w Klukowie),
- 8) Konopka Hanna – członek (Dyrektor Szkoły Podstawowej w Kuczynie),
- 9) Falkowska Ewa –członek(Dyrektor Szkoły Podstawowej w Wyszonkach Kościelnych),
- 10) Klepacki Paweł – członek (Dyrektor Szkoły Podstawowej w Łuniewie Małym),
- 11) Kotomski Kazimierz – członek (Przewodniczący Rady Gminy).

Wynik prac obrazuje prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Analiza SWOT Gminy Klukowo – mocne i słabe strony

POŁOŻENIE, ŚRODOWISKO NATURALNE

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – dobra dostępność komunikacyjna Gminy, – istnienie terenów rekreacyjnych, – czyste środowisko naturalne, 	<ul style="list-style-type: none"> – niska świadomość mieszkańców o potrzebie ochrony środowiska naturalnego, – degradacja środowiska przez niekontrolowane odprowadzanie ścieków i odpadów stałych,

<ul style="list-style-type: none"> - brak większych źródeł zanieczyszczeń, - możliwości budowy stawów rybnych, - możliwości pozyskania energii ze źródeł odnawialnych; 	<ul style="list-style-type: none"> - brak linii kolejowej;
---	---

GOSPODARKA, ROLNICTWO

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - wysoki poziom produkcji rolniczej, - wysoki poziom produkcji mleczarskiej, - korzystne warunki glebowe, - korzystne warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa ekologicznego, - funkcjonowanie na terenie powiatu Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie; - istniejące na terenie gminy ubojnie 	<ul style="list-style-type: none"> - niska opłacalność produkcji rolniczej, - trudności w zbyciu produktów rolnych, - mało zakładów przetwórstwa rolno – spożywczego, - słaba infrastruktura otoczenia rolnictwa, - brak wykwalifikowanej siły roboczej, - dominacja bardzo małych firm w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych, - słaba kondycja finansowa podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, - brak nowych inwestorów z zewnątrz, - rozdrobnienie gospodarstw, - brak alternatyw w aktywizacji zawodowej ludności wiejskiej poza rolnictwem, - brak przechowalnictwa płodów rolnych, - dekapitalizacja urządzeń melioracyjnych

KULTURA, SPORT, TURYSTYKA, CZAS WOLNY

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - rozpoczęte działania na rzecz budowy hali sportowej w Klukowie - możliwości rozwoju agroturystyki, - działalność Gminnego Ośrodka Kultury, - duże walory wypoczynkowe oraz krajobrazowe, 	<ul style="list-style-type: none"> - brak infrastruktury sportowej, - brak urbanistycznych i historycznych atrakcji turystycznych, - brak infrastruktury turystycznej Gminy, - brak oferty turystycznej, - niedostateczna polityka promocyjna Gminy,

<ul style="list-style-type: none"> - tereny rekreacyjne do zagospodarowania, - dobre warunki do wędkarstwa; - dobrze wyposażony Gminny Ośrodek Kultury, - organizowanie kilku dużych festynów rodzinnych rocznie, - organizacja stałych form spędzania czasu wolnego dla określonych grup społecznych i wiekowych, - zaawansowany projekt budowy hali sportowej, - zakończone planowanie zagospodarowania terenu pod organizację skwerku w Klukowie, - działająca i dostępna kawiarenka internetowa w Urzędzie Gminy Klukowo, - duże zainteresowanie mieszkańców formami działalności G.O.K. jaką jest organizacja festynów, dożynek, przeglądów. - 	<ul style="list-style-type: none"> - mało form organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, - niewielka liczba imprez kulturalnych, - zbyt mała baza noclegowa, - brak nieformalnych grup kulturalnych, - brak współpracy z zagranicą, - brak promocji regionu, - brak dobrej strony internetowej promującej region; - ograniczone zasoby kadrowe- jednoosobowa inicjatywa G.O.K, - brak zainteresowania formami działalności (np. dyskoteki), - brak inicjatyw mieszkańców gminy, - brak warunków do uprawiania sportów i rekreacji, - brak zagospodarowania terenu pod skwer, park, place zabaw, - brak wzorców spędzania czasu wolnego przez dzieci i rodziny na wsiach. -
---	--

WARUNKI SOCJALNO – BYTOWE, POTENCJAŁ LUDZKI

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - dobrze rozwinięta i funkcjonująca sieć szkół podstawowych, - systematyczne doskonalenie metod zarządzania gminą, - przychyłność władz dla rozwoju przedsiębiorczości, - nadwyżka wolnej siły roboczej, 	<ul style="list-style-type: none"> - niekorzystne tendencje demograficzne, - wysokie bezrobocie, - bezrobocie ukryte w rolnictwie, - niski poziom dochodów ludności, - brak miejsc pracy poza rolnictwem, - rosnące koszty utrzymania oświaty, - niska świadomość ekologiczna mieszkańców,

<ul style="list-style-type: none"> - zaangażowanie mieszkańców w rozwiązywanie problemów swoich wsi i Gminy, - kreatywność i pracowitość mieszkańców, - gościnność mieszkańców, - potencjał ludzki, potencjał intelektualny, - niskie koszty (relatywnie) zatrudnienia; - systematycznie prowadzona informatyzacja Urzędu Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - systematyczny wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej - ubożenie mieszkańców, - pogarszające się warunki ludności wiejskiej, - brak miejsc pracy dla ludzi młodych i wykształconych, - odpływ z regionu ludzi młodych i wykształconych.
---	---

ZASOBY LUDZKIE, EDUKACJA, ZAGADNIENIA SPOŁECZNE I ZDROWOTNE

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - dobrze rozwinięta sieć placówek szkoleniowych i instytucji kształcenia ustawicznego, - posiadanie dobrze wykwalifikowanej kadry dla przemysłu i innych dziedzin gospodarki, - istniejący i stale wzrastający potencjał kadr kwalifikowanych dla przemysłu i innych dziedzin gospodarki rynkowej, kształcony w wyższych uczelniach w regionie, - baza informacyjna - aktywność i pomysłowość uczniów; - zainteresowanie rodziców sprawami szkoły; Zainteresowanie w rozwój bazy szkolnej; - dobra współpraca z jednostkami organizacyjnymi; - umiejętności pozyskiwania środków zewnętrznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - spadek przyrostu naturalnego oraz silna migracja jako niekorzystne trendy demograficzne, - malejąca liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym i rosnąca liczba ludności w wieku poprodukcyjnym jako wyraźna oznaka “starzenia się” społeczeństwa, - niedostosowany system szkolnictwa ponadpodstawowego do potrzeb rynku pracy, - nierówność szans kształcenia i zatrudnienia osób zamieszkałych na terenach wiejskich i w małych miastach, - niedostateczna oferta usług w zakresie poradnictwa zawodowego, pośrednictwa pracy, szkoleń dla rozpoczynających własną działalność gospodarczą, - niekorzystna struktura wykształcenia

	<p>ludności, zwłaszcza na wsi,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wysokie bezrobocie, zwłaszcza wśród młodzieży na obszarach wiejskich, - niewystarczająco rozwinięta baza lokalowa i techniczna szkolnictwa zawodowego, - niski poziom dochodów mieszkańców, - niewystarczające wyposażenie placówek opieki zdrowotnej w najpotrzebniejszy sprzęt medyczny, - dowóz uczniów; <p>Brak dostatecznej ilości obiektów lokalowych (np. hala sportowa, boisko, biblioteka, stołówka);</p> <ul style="list-style-type: none"> - niewystarczająca ilość zajęć lekcyjnych; - niewystarczająca współpraca z rodzicami uczniów trudnych; - brak specjalistycznej pomocy uczniów i rodziców; - brak koordynacji zatrudnienie nauczycieli na terenie gminy; - niedostateczna współpraca w zakresie bezpieczeństwa uczniów (policja, straż, prokuratura); - słaba świadomość prawna rodziców i uczniów.
--	---

AKTYWNOŚĆ MIESZKAŃCÓW

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - aktywność w zakresie własnego gospodarstwa rolnego; - są osoby z inicjatywą; 	<ul style="list-style-type: none"> - ograniczona liczba działaczy społecznych; - brak wsparcia liderów ze strony społeczności lokalnej;

<ul style="list-style-type: none"> - jest baza, gdzie można realizować inicjatywy mieszkańców; - mieszkańcy biorą udział w „gotowcu”; - mieszkańcy realizują zadania powierzone przez innych; 	<ul style="list-style-type: none"> - osoba z pomysłami jest traktowana jako intruz; - zamknięcie się w obrębie własnego gospodarstwa.
--	---

Analiza SWOT Gminy Klukowo – szanse i zagrożenia wynikające z otoczenia zewnętrznego Gminy

Szanse

- Wolne tereny pod zabudowę mieszkaniową,
- Dobre połączenie drogowe z Wysokiem Mazowieckiem,
- Wykorzystanie Białegostoku i Łomży jako ośrodków funkcjonowania placówek naukowych, szkolnictwa wyższego oraz organizacji działających na rzecz rozwoju regionu,
- Dalszy pomyślny rozwój podmiotów działających na terenie Gminy,
- Możliwość pozyskania środków Unii Europejskiej na współfinansowanie zaplanowanych inwestycji (infrastrukturalnych, produkcyjnych, usługowych, turystycznych) i przyspieszenie tempa ich realizacji,
- Relatywnie niska cena usług w porównaniu z sąsiednimi regionami,
- Zapotrzebowanie na zdrową żywność,
- Rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich, drobnej wytwórczości i usług,
- Rozwój rolnictwa ekologicznego,
- Baza rodzimych surowców niezbędnych do rozwoju przemysłu rolno - spożywczego,
- Rozwój produktów proekologicznych,
- Funkcjonowanie w regionie nowoczesnych zakładów przetwarzających produkcję rolniczą – mleczarnia w Wysokiem Mazowieckiem,
- Sprzyjające warunki do produkcji rolnej o wysokiej jakości,
- Dobre warunki dla przetwórstwa rolno-spożywczego,
- Zrównoważony budżet Gminy,
- Wykorzystywanie doświadczeń rolników dot. specjalizacji w produkcji rolnej,
- Dobrze rozwinięta sieć szkół podstawowych,
- Możliwość wykorzystania bogactwa i zróżnicowania zasobów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego,

- Budząca się aktywność społeczna, rokująca nadzieję na strategiczne działania.
- dalszy rozwój sieci jednostek i instytucji badawczo – szkoleniowych kształcących kadry dla regionalnej gospodarki,
- podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańców województwa, stanowiących zaplecze dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i ogólnego poziomu rozwoju zasobów ludzkich,
- podniesienie jakości i dostępności zatrudnienia w regionie,
- uelastycznienie i zwiększenie poziomu mobilności zawodowej zasobów ludzkich,
- gotowość szkół spoza gminy do współpracy;
- szkolenia rodziców ;
- szkolenia kadry pedagogicznej; projekty edukacyjne.
- istnienie funduszy zewnętrznych na wsparcie aktywności mieszkańców,
- na mapie Polski są aktywne gminy, które chętnie dzielą się nad swoim dorobkiem,
- popularyzacja idei aktywnego obywatela,
- aktywność sąsiednich gmin na współpracę.
- istnieje możliwość pozyskiwania środków na inwestycje gminne:
  - budowa hali sportowej
  - zagospodarowanie skweru
- są prężne ośrodki na terenie sąsiednich województw chętne do współpracy i pomocy w organizowaniu działalności,
- inicjatywy kulturalne innych podmiotów dostępne dla G.O.K-u (projekty).

Zagrożenia

- Znaczne ograniczenie Funduszy Strukturalnych,
- Zmniejszenie tempa wzrostu gospodarczego w Polsce,
- Niski poziom przedsiębiorczości na obszarach wiejskich,
- Niedostateczna infrastruktura na obszarach wiejskich,
- Brak środków na finansowanie inwestycji z zakresu podstawowej infrastruktury technicznej (kanalizacja, infrastruktura drogowa),
- Odpływ młodej kadry do ośrodków miejskich poza gminą i powiatem,
- Niedostateczny poziom wykształcenia i mała aktywność gospodarcza mieszkańców regionu,

- Upadek gospodarstw rolnych, przy braku innych źródeł utrzymania ich właścicieli,
- Brak spójnej polityki regionalnej w zakresie rozwoju turystyki,
- Brak współdziałania podmiotów mających wspierać rozwój lokalny (gminy i powiatu) na rzecz wykorzystania przez MŚP w gminie (powiecie) zasobów turystycznych,
- Niska świadomość ekologiczna i turystyczna lokalnych społeczności,
- Niski poziom estetyki gospodarstw i posesji,
- Zubożenie mieszkańców i wysoki poziom bezrobocia,
- Trudne warunki pozyskania kredytów bankowych (oprocentowanie, zabezpieczenia),
- Brak zainteresowania kapitału zewnętrznego, w tym zagranicznego, inwestowaniem na terenie Gminy,
- Brak środków krajowych i zagranicznych, w tym europejskich, na zadania związane z rozwojem obszarów wiejskich, wsparciem rozwoju gospodarczego Gminy,
- Brak środków finansowych na zakup maszyn, nawozów, środków ochrony roślin, itp.,
- Brak kapitału na proces restrukturyzacji rolnictwa,
- Niedostateczne wyposażenia szkół w urządzenia sportowo-rekreacyjne,
- Brak współpracy i powiązań zewnętrznych (międzygminnych, międzynarodowych),
- Zbyt mała aktywność i inicjatywność społeczeństwa w kształtowaniu własnych warunków życia i obojętność do wspólnych problemów rozwoju,
- Zbyt mały udział koniecznych wydatków na oświatę (mała subwencja).
- Zbliżający się termin zamknięcia składowiska odpadów komunalnych w Żabińcu
- połączenie niekorzystnych tendencji demograficznych, związanych ze starzeniem się społeczeństwa z ujemnym saldem migracji i ekonomicznie uwarunkowanym odpływem ludzi młodych poza granice regionu,
- dalszy wzrost poziomu bezrobocia powodowany niewystarczającym poziomem wykształcenia, umiejętności zawodowych i mobilności mieszkańców,
- niewystarczająca subwencja oświatowa;
- niż demograficzny;
- upolitycznienie oświaty;
- zbyt rozbudowane przepisy oświatowe;

- zachwiany autorytet nauczyciela;
- nie pełne wykorzystanie obiektów szkolnych;
- nie pełne wykorzystanie kompetencji kadry pedagogicznej;
- zainteresowanie rodziców i uczniów rozwojem edukacji;
- aktywność społeczna jest słabo popularna,
- duże obciążenie czasowe mieszkańców,
- inne projekty,
- materializacja życia społecznego.
- brak możliwości pozyskiwania zewnętrznych funduszy na organizację czasu wolnego we wsiach-lokale,
- wyposażenie, działalność poprzez dużą konkurencję pozyskiwania.

Analiza SWOT wykonana w oparciu o aktualną sytuację społeczno- gospodarczą gminy Klukowo niewątpliwie wskazuje, że mocną stroną gminy jest silny samorząd mogący sprawnie decydować o kierunku prowadzonej przez gminę polityki Społecznej. Elementem wspomagającym i dającym dodatkowe szanse i możliwości w tej materii, jest decentralizacja finansów publicznych. Dzięki temu zabiegowi środki pieniężne mogą dotrzeć sprawniej oraz trafniej do ośrodków i instytucji realizujących politykę społeczną. Niestety gmina Klukowo ma również wiele słabych stron. Jedną z nich to brak rozwiniętego sektora publicznego i prywatnego usług dla małej i średniej przedsiębiorczości zarówno lokalnej jak i tej rozumianej w kontekście inwestorów zewnętrznych. Jest to bardzo istotne, ale i złożone zagadnienie. Stwarzając bowiem warunki do rozwoju przedsiębiorczości gmina przyczynia się do tworzenia miejsc pracy, ale także czerpie korzyści, np. z podatków lokalnych, które w części mogą pokrywać wydatki związane z prowadzoną przez gminę polityką społeczną. Dodatkowe miejsca pracy to również w pewnym stopniu zapobieganie pewnym patologiom, takim jak alkoholizm czy ubóstwo. Ponadto dodatkowym utrudnieniem są występujące wśród beneficjentów postawy roszczeniowe oraz niski poziom edukacyjny tych osób, niechęć do podnoszenia bądź zmiany kwalifikacji .

Uczestnicy warsztatów analizując problemy i zasoby społeczne ocenili również poziom integracji Społecznej oraz pożądanego stanu w tym zakresie, stwierdzili, że występują słabe więzi między mieszkańcami, nieliczne przejawy wzajemnej pomocy i wspólnych działań.

2.5 ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOLECZNYCH

Instytucja kultury i promocja Gminy

Upowszechnianie i rozwój kultury poprzez organizowanie imprez kulturalnych i czytelniczych we współpracy z placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi i twórcami ludowymi. Współpraca w ramach prowadzenia działań polega na monitorowaniu potrzeb lokalnej społeczności, organizowaniu festynów, wystaw, konkursów, promowaniu

w mediach twórczości ludowej. Dużym zainteresowaniem ze strony społeczności cieszą się spotkania, odczyty, wieczornice czy też koncerty. W naszej pracy spotykamy się z życzliwością, chęcią współpracy, zaangażowaniem w życie kulturalne gminy. Obserwujemy zainteresowanie zarówno instytucjonalne jak też indywidualne wychodzące naprzeciw naszym propozycjom. Jedynymi przeszkodami jakie dostrzegamy podczas swojej pracy są środki finansowe oraz warunki lokalowe, które nie pozwalają nam w pełni na realizację naszych zamierzeń. Działania realizowane przez nasze instytucje prowadzone są we współpracy z wszelkimi instytucjami działającymi na terenie naszej gminy, a także z instytucjami spoza naszego terenu. Zakres naszych działań skierowany jest do wszystkich grup wiekowych i społecznych, a główną barierą są jak zwykle środki finansowe.

Straż Gminna

Edukacja ekologiczna, uświadamianie zagrożeń.

Straż gminna współpracuje głównie z:

- Policją
- Ośrodkiem Pomocy Społecznej
- Przedszkolem
- Szkołami z terenu gminy
- Urzędem Gminy
- Gminnym Ośrodkiem Kultury

Współpraca polega na udostępnianiu transportu, asyście (ochronie osobistej), rozdysponowanie żywności z Banku Żywności w terenie, informowaniu na temat możliwych zagrożeń, utrzymywaniu porządku i bezpieczeństwa społeczności.

Czynniki wspomagające rozwiązywanie problemów społecznych:

- integracja
- znajomość prawa i obowiązków
- współpraca z różnego rodzaju instytucjami z terenu gminy.

Czynniki stanowiące przeszkodę w rozwiązywaniu problemów społecznych:

- służba porządkowa
- niechęć społeczności do nakazów

Perspektywy na zacieśnianie/nawiązanie współpracy np.: wspólne wycieczki, ogniska, zabawy, spotkania itp. Znane nam są cele i zakresy działania innych instytucji i organizacji. Wspólne pola na których może dochodzić do współpracy: zawodowe, środowiskowe, wynikające z konkretnych potrzeb. Według nas grupami społecznymi, które wymagają wsparcia i pomocy są głównie:

- rodziny wielodzietne
- osoby bezrobotne
- młodzież

Naszym wkładem w organizowaniu/aktywizowaniu społeczności lokalnej może być wizualizacja zadań i nakazów. Doświadczenia naszej organizacji we współpracy z lokalnymi instytucjami, to:

- kontakt ze społecznością
- znajomość podstawowych problemów lokalnych

Ośrodek Pomocy Społecznej

Działania Ośrodka Pomocy Społecznej, to m. in.:

- pomoc finansowa
- pomoc rzeczowa
- organizowanie usług opiekuńczych
- praca socjalna
- działania profilaktyczne
- rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb

- Współpraca z organizacjami pozarządowymi (OSP, Stowarzyszenie mieszkańców Wyszonki błonie)
- Poradnictwo
- Pomoc w załatwieniu spraw urzędowych
- Dowóz osób do placówek zdrowia

W ramach tych działań współpracujemy z różnego rodzaju podmiotami, do których należą:

- PCK – organizowanie usług opiekuńczych, korzystanie z pomocy rzeczowej;
- PCPR – kierowanie osób na komisje lekarskie celem ustalenia stopnia niepełnosprawności, opiniowanie kandydatów na rodziny zastępcze, organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży;
- PEFRON – kierowanie osób niepełnosprawnych z naszego terenu celem otrzymania dopłat do różnego rodzaju sprzętu rehabilitacyjnego oraz turnusów rehabilitacyjnych;
- Oświata – współpraca z pedagogami szkolnymi, współorganizowanie dożywiania dla dzieci i młodzieży, współpraca w ramach programu „Uczeń na wsi”;
- PUP – współpraca przy zatrudnianiu osób bezrobotnych z naszego terenu (roboty publiczne, prace interwencyjne);
- Straż Gminna – wspólne odwiedziny w środowisku z możliwością asysty strażnika w sytuacjach zagrożenia;
- Policja – wspólne interwencje;
- GKRPA – kierowanie, zachęcanie osób uzależnionych i współuzależnionych członków rodzin do czynnego udziału w zajęciach terapeutycznych;
- Sądy – współpraca z kuratorami sądowymi
- Ośrodek Doradctwa Rolniczego- współpraca ze specjalistami doradctwa rolniczego;
- Komornicy- współpraca przy realizacji ustawy o dłużnikach alimentacyjnych;
- Klub Seniora;
- Parafie;
- Caritas.

Doświadczenia OPS w rozwiązywaniu problemów społecznych:

- zatrudnienie osób bezrobotnych przy robotach publicznych i pracach interwencyjnych;
- podjęcie leczenia przez osoby uzależnione od alkoholu;
- ustalenie stopnia niepełnosprawności;
- korzystanie z wypoczynku przez dzieci i młodzież;
- bezpłatne dożywianie w szkołach;
- praca socjalna – uzyskanie przez osoby będące w trudnej sytuacji życiowej poradnictwa dotyczącego możliwości rozwiązywania problemów i udzielania pomocy przez właściwe instytucje państwowe, samorządowe i organizacje pozarządowe.

Czynnikami wspomagającymi rozwiązywanie problemów społecznych są:

- ścisła współpraca z instytucjami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów społecznych;
- wspólny cel;
- dobry przepływ informacji;
- różnorodne formy pomocy;
- wykwalifikowana kadra.

Przeszkodami są:

- postawa roszczeniowa klientów OPS;
- brak aktywnego udziału, współpracy w rozwiązywaniu własnych problemów.

Nasza instytucja jest otwarta na współpracę także z innymi podmiotami, instytucjami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. Znane nam są cele i zakresy działania instytucji i organizacji, z którymi współpracujemy. Wspólne pola, na których może dochodzić do współpracy to: bezrobocie, uzależnienia, problemy zdrowotne, edukacyjne, przemoc w rodzinie, ubóstwo itp.

Uważamy, iż grupami społecznymi w naszej gminie, które wymagają wsparcia i pomocy są:

- bezrobotni;
- ludzie starsi, samotni, chorzy;
- niepełnosprawni;
- rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym.

Naszym wkładem w organizowaniu/aktywizowaniu społeczności lokalnej może być: dobra znajomość społeczności lokalnej, zaangażowanie na rzecz rozwoju społeczności lokalnej, odpowiednie kwalifikacje pracowników.

Edukacja

Działania:

Integracja szkoły (nauczyciel → uczeń → rodzina) poprzez organizowanie różnego rodzaju imprez kulturalnych np. Kolędy, Dni Szkoły, Gimnazjada, Mikołajki, Dni Otwarte, Dzień Matki, Dzień Babci, sprzątanie świata” Dzień Ziemi”, Festyn „ Tata Mama i Ja”, ”Święto Ziemniaka” i Dziadka, Dzień Dziecka itp.

Zagospodarowanie czasu wolnego bezpośrednich i pośrednich adresatów;

Wpływ na rozwój kompleksowy jednostki.

Recykling – zbiórka makulatury, butelek typu PET, baterii itp.

kiermasze taniej książki;

Pedagogizacja rodziców.

Współpracujemy z :

Ośrodkiem Pomocy Społecznej;

Gminnym Ośrodkiem Kultury ;

Strażą Gminną;

Policją;

Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;

Urzędem Gminy;

Nadleśnictwo Rudka;

Przedsiębiorstwo A. wojno;

Hurtownia taniej książki M. Napierała;

Sanepid;

Fundacja im. Stefana Batorego;

Urząd Marszałkowski;

Poradnię Psychologiczno - Pedagogiczną w Ciechanowcu, Wysokiem Mazowieckiem;

Stowarzyszenie Edukacyjne np. Klanza, Tutor;

Parafie;

KRUS;

Starostwo Powiatowe;

Firmy prowadzące szkolenia np. BHP;

Dom Dziecka w Zambrowie.

Bez współpracy z tymi instytucjami wręcz niemożliwe byłoby nasze działanie.

Współpraca polega głównie na współorganizowaniu imprez, różnych form spędzania

czasu wolnego, dofinansowaniu (sponsoring), opieka (nauczyciel – uczeń; nauczyciel – rodzic), poradnictwo (uczeń ; rodzic) – wsparcie wielopłaszczyznowe.

Doświadczenia:

Owocność naszej współpracy z innymi ludźmi, instytucjami, grupami inicjatywnymi. Czynniki wspomagające rozwiązywanie problemów społecznych są otwartość, partnerstwo oraz wspólne korzyści z osiągniętych rezultatów. W zakresie rozwiązywania problemów społecznych niemożliwe byłyby nasze działania bez współpracy także z PCPR, Sądem i kuratorami sądowymi. Oczywiście widzimy także możliwości nawiązywania współpracy także z innymi instytucjami, podmiotami. Znane nam są cele i zakresy działania instytucji i organizacji, z którymi współpracujemy. Wspólnym ogniwem łączącym nasze działania jest jednostka. Wg. nas grupami społecznymi, które wymagają wsparcia i pomocy są głównie:

- rodziny z problemem bezrobocia
- rodziny z problemem alkoholowym
- rodziny z problemem przemocy
- a także grupa z problemem przemocy rówieśniczej

Naszym wkładem w organizowaniu/aktywizowaniu społeczności lokalnej jest: zaangażowanie, wiedza, czas wolny, spotkania „grupa wsparcia” (pedagog, policja, straż), spotkania z rodzicami. Doświadczenia naszej organizacji we współpracy z lokalnymi instytucjami, to:

- wsparcie finansowe;
- wdrażanie działań zmierzających do poprawy sytuacji wyjście z trudnych sytuacji.

Sołectwo

Działania:

- porządkowanie placu wokół Klubu Rolnika;
- remont budynków Domu Kultury;
- organizacja konkursów „Więcej kwiatów w ogrodzie”;
- rozwój Agroturystyki;
- organizowanie zawodów sportowych grup wiekowych 15-30 Lat;
- ścieżka rowerowa;
- kąpielisko nad rzeką Nurzec;
- wigilia dla osób niepełnosprawnych i samotnych- organizator Stowarzyszenie Mieszkańców Wsi Wyszonki Błonie;

HEROD dumą wioski i gminy;

Współpracujemy z:

ODR Szepietowo;
Urząd Gminy Klukowo;
Mlekwita;
Zakłady Handlowo- Usługowe.

Argumenty za działaniem w partnerstwie to:

„co dwie głowy to nie jedna”;
Odciążenie z zakresu zadań, nakładów finansowych;
Pozyskiwanie środków (także od partnera także fundacji);
Partner dysponuje fachowcami, specjalistami;
Mamy komu pomagać (Dom Dziecka, Dom Pomocy Społecznej);
Oferta jest atrakcyjniejsza bogatsza.

2.6 WNIOSKI DIAGNOSTYCZNE

Dokonując diagnozy problemów społecznych na terenie gminy Klukowo, korzystano z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Poza analizą danych pochodzących z własnych źródeł, czyli z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Klukowie, wykorzystano także dane z Powiatowego Urzędu Pracy. oraz innych instytucji. Do sporządzenia diagnozy wykorzystano również badania analizy SWOT w oparciu o wybrane kwestie społeczne. Po zebraniu wszystkich danych, przeprowadzeniu analizy, można wskazać najważniejsze problemy, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego.

Z przeprowadzonej analizy należy zaprogramować działania, które wynikają z istniejących problemów społecznych. Są nimi:

1) zwiększająca się liczba osób w wieku poprodukcyjnym stwarza konieczność zapewnienia w najbliższych latach odpowiednich usług wzmacniających i wspierających tę grupę społeczną. Silna roszczeniowość klientów i niski poziom

wykształcenia, bezradność w rozwiązywaniu własnych problemów oraz modelowanie dysfunkcji społecznych,

2) istnienie bezrobocia skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców, pogłębiając obszary ubóstwa,

3) słabo zmotywowana społeczność do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, brak szkolnictwa dla osób niepełnosprawnych, niewystarczający dostęp do edukacji multimedialnej, niedostatecznie rozwinięta pomoc psychologiczna i pedagogiczna, brak oferty dla osób starszych,

4) niewielkie wykorzystanie bazy służby zdrowia, niedostateczna oferta profilaktyczno-korekcyjna, mentalność mieszkańców,

5) słabości w funkcjonowaniu rodziny, to ona powinna zapewnić swoim członkom oparcie i pomoc, może to zrobić tylko silna rodzina, w związku z czym wszelkie problemy opiekuńczo - wychowawcze osłabiające powyższe funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane. Polepszeniu powinna ulec sytuacja dziecka, w szczególności należy się zająć brakiem miejsc spędzania czasu wolnego.

6) dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach wymagających profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się trudności, które rzutują na wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży.

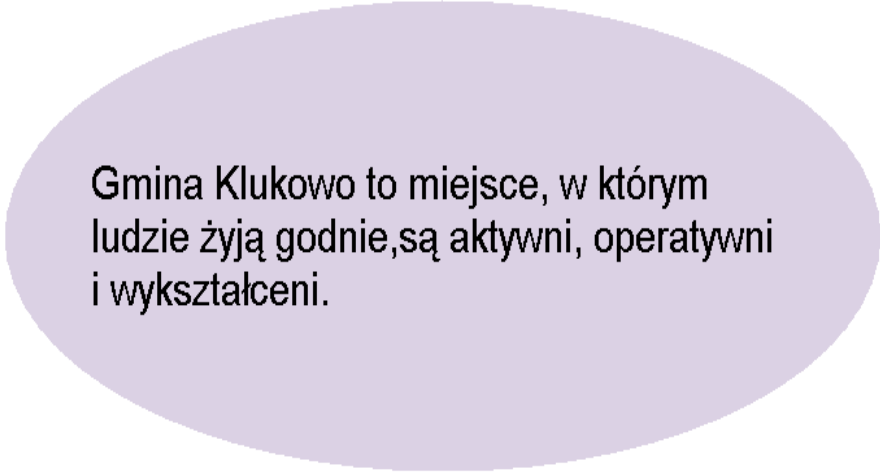
3 CZĘŚĆ PLANISTYCZNA I REALISTYCZNA

W tej części strategii zawarte są programy szczegółowe polityki i pomocy społecznej, przeznaczone do realizacji na terenie gminy. Zostały one ujęte w formie wizji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1 WIZJA

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu gminy, jaki chcieliby osiągnąć za 15 lat mieszkańcy – uczestnicy procesu planowania. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmujemy działania strategiczne. Wizja definiowana jest jako pozytywne wyobrażenie przyszłości organizacji lub osoby, wyprowadzone na podstawie uznanych wartości i idei, z którego wywodzą się cele i plany działania. „Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.”

Wizję rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Klukowo określono na podstawie analizy sytuacji społecznej, wyodrębnienia obszarów problemowych oraz w wyniku prac warsztatowych w Gminie Klukowo przyjęto następującą Wizję polityki społecznej.

Gmina Klukowo to miejsce, w którym ludzie żyją godnie, są aktywni, operatywni i wykształceni.

Strategia pozwala zaplanować harmonijny plan rozwoju, przygotować konspekt działań zgodny z wcześniej wypracowaną wizją, ze szczegółowym podziałem na najważniejsze obszary oraz ich poszczególne etapy realizacji. Pozwolą one przybliżyć nas do wcześniej ustalonych założeń.

CELE

Głównym celem strategii jest zaspokojenie potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka, doprowadzenie ich do życiowego usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem. Główne cele strategiczne określają co zamierzamy osiągnąć i do czego przyczyniają się opisane osiągnięcia.

W wyniku prac warsztatowych, analizy SWOT, oraz analizy występujących problemów społecznych w gminie sformułowano następujące obszary:

1. Zaspokojenie potrzeb opiekuńczo-wychowawczych.
2. Zaspokojenie potrzeb w sferach sport, edukacja oraz kultura.
3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
4. Zaspokojenie potrzeb rozwoju gospodarczego i podnoszenia świadomości ekologicznej.

W ramach w/w obszarów zostały wyznaczone, dla każdego obszaru cele strategiczne jak niżej:

dla obszaru 1 „Zaspokojenie potrzeb opiekuńczo-wychowawczych”

Sprawny system zapobiegania kryzysowi rodziny i wspierania rodzin w kryzysie z szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży oraz rodzin z grup podwyższonego ryzyka

dla obszaru 2 „Zaspokojenie potrzeb w sferach sportu, edukacji, rekreacji oraz kultury”

Świadome i aktywne społeczeństwo

dla obszaru 3 „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu”

Profesjonalna pomoc społeczna wzmacniająca świadomość społeczną, integracja zawodowa oraz aktywizacja społeczna i zawodowa bezrobotnych

dla obszaru 4 „Zaspokojenie potrzeb rozwoju gospodarczego i podnoszenia świadomości ekologicznej ”

Zdrowe i bezpieczne społeczeństwo świadome istniejących zagrożeń

Realizacja tych celów odbywać się będzie poprzez realizację celów szczegółowych w poszczególnych latach.

OBSZAR I „Zaspokojenie potrzeb opiekuńczo-wychowawczych ”

Cel główny:

Sprawny system zapobiegania kryzysowi rodziny i wspierania rodzin w kryzysie ze

szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży, oraz rodzin z grup podwyższonego ryzyka

Cele szczegółowe:

- Rozszerzenie dostępu do usług medycznych i wzbogacanie zakresu tych usług
- Zwiększenie świadomości rodziców o ich funkcji opiekuńczo- wychowawczej
- Zwiększenie dostępu do usług psychologiczno-pedagogicznych
- Utworzenie całego systemu działań wspierających funkcjonowanie rodzin z grup szczególnego ryzyka
- Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
- Współpraca z instytucjami organizacjami zajmującymi się opieką i przemocą w rodzinie

Działania

1. Utworzenie całego systemu działań wspierających funkcjonowanie rodzin z grup szczególnego ryzyka. Stworzenie oferty pomocy socjalnej, psychologicznej i prawnej dla rodzin z grup podwyższonego ryzyka- współpraca z instytucjami powiatowymi (PCPR, PPP), współpraca z placówkami leczenia odwykowego w województwie np. Wojewódzki Ośrodek Leczenia Uzależnień w Łomży)
2. Zorganizowanie i prowadzenie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego- psychologicznego i prawnego
3. Systematyczna praca socjalna z rodzicami ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolno wychowawczo.
4. Objęcie pomocą finansową rodzin w sytuacjach kryzysowych
5. Opracowanie i wdrożenie programów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
6. Utworzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin
7. Organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym (przemocą) z elementami terapii w związku z życiem w rodzinie z w/w problemem
8. Utworzenie i prowadzenie świetlicy profilaktyczno-wychowawczej

Lp.	Działania/zadania	Harmonogram realizacji	Nakłady	Wskaźniki celu/ realizacyjne	osiąganie minimum	Źródła danych/ Odpowiedzialni za realizację
1	Utworzenie całego systemu działań wspierających funkcjonowanie rodzin z grup szczególnego ryzyka. Utworzenie Punktu konsultacyjnego dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin.	2007-2015	Bezinwestycyjne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ułatwienie dostępu do informacji n/t uzależnień, ich negatywnych konsekwencji na przyszłe życie ▪ szukanie konstruktywnych rozwiązań problemu 		Samorząd Gminy GKRPA
2.	Zorganizowanie i prowadzenie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego- psychologicznego i prawnego	2007-2015	Bezinwestycyjne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ udostępnienie rozpropagowanie wśród ludności z terenu Gminy możliwości korzystania z fachowej pomocy psychologicznej, prawnej ▪ pomoc psychologiczna ludziom będących w kryzysie, niewydolnym wychowawczo, patologicznym 		Samorząd Gminy, GKRPA, PPP
3	Utworzenie i prowadzenie środowiskowej świetlicy profilaktyczno- wychowawczej	2006-2015	Budżet Gminy i fundusze pomocowe oraz budżet państwa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizacja czasu wolnego dla dzieci i rodzin dysfunkcyjnych 		Samorząd Gminy, GKRPA, Gimnazjum w Klukowie

				<ul style="list-style-type: none"> ▪ prowadzenie zajęć psychologicznych, psychokorekcyjnych, terapeutycznych dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym 	
4.	Systematyczna praca socjalna z rodzicami ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolno wychowawczo	2008-2015	Bezinwestycyjne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poprawa kondycji fizycznej i psychicznej młodzieży i dorosłych 	Ośrodek Pomocy Społecznej
5.	Objęcie pomocą finansową rodzin w sytuacjach kryzysowych	2008-2015	Fundusze pomocowe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poprawa kondycji fizycznej i psychicznej dzieci i młodzieży 	Ośrodek Pomocy Społecznej
6.	Opracowanie i wdrożenie programów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2004-2015	Budżet Gminy i fundusze pomocowe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wzrost poczucia bezpieczeństwa w rodzinach 	Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja
7.	Utworzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin	2007-2015	Fundusze pomocowe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wzrost do pomocy specjalistycznej, osób uzależnionych i współuzależnionych 	Samorząd Gminy
8.	Organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym (przemocą) z elementami terapii w związku z życiem w rodzinie z w/w problemem	Zadanie stałe	Budżet Gminy i fundusze pomocowe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ objęcie dzieci opieką, zorganizowanie im czasu wolnego podczas wakacji ▪ udział dzieci w zajęciach psychoedukacyjnych, terapeutycznych 	GKRPA

9.	Utworzenie i prowadzenie świetlicy profilaktyczno-wychowawczej	2006-2015	Budżet Gminy i fundusze pomocowe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizacja czasu wolnego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, objęcie ich opieką ▪ edukacja w obszarze problematyki uzależnień ze szczególnym uwzględnieniem oddziaływań profilaktycznych, przyczyniających się do kształtowania prozdrowotnych postaw dzieci i młodzieży 	Samorząd Gminy GKRPA
----	--	-----------	----------------------------------	--	----------------------

OBSZAR II „Zaspokojenie potrzeb w sferach sportu ,edukacji, rekreacji oraz kultury”

Cel główny:

Świadome i aktywne społeczeństwo

Cele szczegółowe:

- Zwiększenie zatrudnienia germanistów, anglistów oraz animatorów kultury
- Zwiększenie ilości godzin pozalekcyjnych w szkołach (języki obce, sport)
- Przygotowanie świetlic (zaplecze) i zwiększenie opieki oraz godzin zajęć na świetlicach, punktach z internatem
- Podniesienie integracji poprzez wspólne inicjatywy społeczne, festyny okolicznościowe
- Poprawa stanu bezpieczeństwa w gminie.
- Aktywacja mieszkańców w zakresie sportu, rekreacji i turystyki

Działania:

1. Budowa hali sportowej przy placówkach oświatowych i kulturalnych.
2. Doposażenie szkół w nowoczesny sprzęt o środki dydaktyczne.
3. Opracowanie i wdrożenie zasad dostępu do usług edukacyjnych różnych grup społecznych.
4. Likwidacja barier architektonicznych w placówkach kulturowo-oświatowych.
5. Przygotowanie i realizacja oferty edukacyjnej dla rodziców i osób starszych.
6. Doskonalenie kadry pedagogicznej.
7. Prowadzenie zajęć korekcyjno- wyrównawczych dla dzieci z deficytami rozwojowymi.
8. Upowszechnianie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież.
9. Kontynuacja gminnego kalendarza imprez kulturalnych i sportowych.
10. Opracowanie i wdrożenie pomocy psychologicznej i pedagogicznej w placówkach oświatowych.
11. Organizacja nowych przedsięwzięć kulturalnych o znaczeniu lokalnym i regionalnym.
12. Organizacja spotkań mieszkańców ze znanymi ludźmi kultury, literatury oraz

polityki.

13. Działania ożywiające czytelnictwo wśród młody, dorosłych oraz dzieci.
14. Organizacja wychowania przedszkolnego z zabezpieczeniem placu zabaw i aktywności rodziców korzystających z oferty.
15. Działalność promocyjno-wydawnicza poświęcona możliwościom turystycznym na terenie gminy.
16. Prowadzenie dożywiania uczniów w szkole podstawowej i gimnazjum.
17. Prowadzenie działalności świetlicy szkolnej.

Lp.	Działania/zadania	Harmonogram realizacji	Nakłady	Wskaźniki celu/ realizacyjne	osiąganie minimum	Źródła danych/ Odpowiedzialni za realizację
1.	Doposażenie szkół w nowoczesny sprzęt o środki dydaktyczne	2008-2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	• wykształcone społeczeństwo		Urząd Gminy, Oświata
2.	Opracowanie i wdrożenie zasad dostępu do usług edukacyjnych różnych grup społecznych	2007-2015	Bezinwestycyjne	• wykształcone społeczeństwo		Urząd Gminy, Oświata
3.	Likwidacja barier architektonicznych w placówkach kulturowo-oświatowych	2004-2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	• większy dostęp do oświaty		Urząd Gminy, Oświata
4.	Przygotowanie i realizacja oferty edukacyjnej dla rodziców i osób starszych	2008-2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	• wykształcone społeczeństwo		Urząd Gminy, Oświata
5.	Doskonalenie kadry pedagogicznej	2004-2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	• wykształcone społeczeństwo		Urząd Gminy, Oświata
6.	Prowadzenie zajęć korekcyjno-wyrównawczych dla dzieci z deficytami rozwojowymi	2007-2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	• poprawa kondycji fizycznej i psychicznej dzieci, młodzieży i dorosłych		Oświata
7.	Upowszechnianie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież	2004-2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	• poprawa kondycji fizycznej i psychicznej dzieci, młodzieży i dorosłych integracja społeczna		Urząd Gminy, Oświata, GOK
8.	Kontynuacja gminnego kalendarza imprez kulturalnych i sportowych	2004-2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	• poprawa kondycji fizycznej i psychicznej dzieci, młodzieży i dorosłych		Urząd Gminy, Oświata, GOK
9.	Opracowanie i wdrożenie pomocy	2007-2015	Bezinwestycyjne	• mniej dysfunkcji		Urząd Gminy,

	psychologicznej i pedagogicznej w placówkach oświatowych			społecznych	Oświata
10.	Organizacja nowych przedsięwzięć kulturalnych o znaczeniu lokalnym i regionalnym	2004-2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	<ul style="list-style-type: none"> poprawa kondycji fizycznej i psychicznej społeczeństwa 	Urząd Gminy, Oświata, GOK
11.	Organizacja spotkań mieszkańców ze znanymi ludźmi kultury, literatury oraz polityki	2008-2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	<ul style="list-style-type: none"> poprawa kondycji fizycznej i psychicznej społeczeństwa 	Urząd Gminy, Oświata, GOK
12.	Działania ożywiające czytelnictwo wśród młodzieży, dorosłych oraz dzieci	2008-2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	<ul style="list-style-type: none"> poprawa kondycji fizycznej i psychicznej dzieci ,młodzieży i dorosłych 	Urząd Gminy, Oświata
13.	Organizacja wychowania przedszkolnego z zabezpieczeniem placu zabaw i aktywności rodziców korzystających z oferty	2008-2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe ,budżet państwa	<ul style="list-style-type: none"> wykształcone społeczeństwo 	Urząd Gminy, Oświata
14.	Działalność promocyjno-wydawnicza poświęcona możliwościom turystycznym na terenie gminy.	2008-2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	<ul style="list-style-type: none"> poprawa kondycji fizycznej i psychicznej społeczeństwa 	Urząd Gminy, Oświata
15.	Prowadzenie dożywiania uczniów w szkole podstawowej i gimnazjum	2005-2015 Zadanie stałe	Budżet Gminy i fundusze pomocowe oraz budżet państwa	<ul style="list-style-type: none"> zmniejszenie dzieci i młodzieży niedożywionych z terenu gminy 	Samorząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gimnazjum oraz Szkoły Podstawowe w Klukowie
17.	prowadzenie działalności świetlicy szkolnej	2005-2015	Budżet Gminy i fundusze pomocowe oraz budżet państwa	<ul style="list-style-type: none"> organizacja czasu wolnego dla uczniów z rodzin dysfunkcyjnych, pomoc w nauce 	Ośrodek Pomocy Społecznej, Gimnazjum oraz Szkoły Podstawowe w Klukowie

OBSZAR III „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu”

Cel główny:

Profesjonalna pomoc społeczna wzmacniająca świadomość społeczną, integracja zawodowa i społeczna osób bezrobotnych a także osób niepełnosprawnych.

Cele szczegółowe:

- Zmniejszenie bezrobocia poprzez podnoszenie kwalifikacji, przygotowanie zawodowe, umożliwienie odbycia stażu
- Zwiększenie integracji osób samotnych
- Zwiększenie samodzielności osób niezaradnych poprzez nauczanie ich funkcjonowania w życiu codziennym
- Aktywowanie osób bezrobotnych w tym absolwentów
- Wspieranie osób niepełnosprawnych

Działania:

1. Przeciwdziałanie bezrobociu rodzinnemu.
2. Przeciwdziałanie bezrobociu długotrwałemu.
3. Aktywacja na rynku pracy ludzi młodych.
4. Pomoc osobom bezrobotnym powyżej 50 r. ż.
5. Utworzenie Klubu integracji społecznej.
6. Promowanie rękodzieła i innych umiejętności osób starszych polegających na przekazywaniu tych umiejętności młodemu pokoleniu.
7. Stała diagnoza środowiska osób starszych i organizacja wsparcia materialnego w zależności od indywidualnych, określonych potrzeb podopiecznych.
8. Tworzenie możliwości zapewnienia aktywnego uczestnictwa osób starszych w życiu społeczności lokalnej (m.in. poprzez zakup środka transportu do przewozu tych osób).
9. Tworzenie grup samopomocowych, grup sąsiedzkich i grup wsparcia.
10. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej i pomoc w pozyskiwaniu sprzętu rehabilitacyjnego.

11. Organizacja spotkań integracyjnych osobom starszym. m. in. wigilia, uruchomienie Klubu Seniora.
12. Zmniejszenie stopy bezrobocia poprzez podpisywanie kontraktów socjalnych i wdrażanie skutecznych metod aktywacji społecznej i zawodowej bezrobotnych

Lp.	Działania/zadania	Harmonogram realizacji	Nakłady	Wskaźniki celu/realizacyjne	osiąganie minimum	Źródła danych/ Odpowiedzialni za realizację
1	Przeciwdziałanie bezrobociu rodzinnemu	2004-2015 Zadanie stałe	Fundusze pomocowe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ spadek liczby rodzin, w których co najmniej dwie osoby pozostają bez pracy 		Samorząd Gminy, GOPS
2.	Przeciwdziałanie bezrobociu długotrwałemu	2004-2015 Zadanie stałe	Fundusze pomocowe	<ul style="list-style-type: none"> • aktywacja osób pozostających bez pracy najdłużej 		Samorząd Gminy, GOPS
3.	Aktywacja na rynku pracy ludzi młodych	2004-2015 Zadanie stałe	Fundusze pomocowe	<ul style="list-style-type: none"> • zapobieganie zjawisku bezradności społecznej, patologiom społecznym 		Samorząd Gminy, GOPS
4.	Pomoc osobom bezrobotnym powyżej 50 r. ż.	2004-2015 Zadanie stałe	Fundusze pomocowe	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie na rynku pracy osób z grup ryzyka utraty pracy bez możliwości ponownego jej znalezienia 		Samorząd Gminy, GOPS
5.	Utworzenie Klubu Integracji Społecznej	2007-209	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie osób po kryzysie, najslabiej przygotowanych do zmian w gospodarce rynkowej w strukturach życia społecznego, ochrona przed bezrobociem, 		Samorząd Gminy, GOPS

				wykluczeniem społecznym	
6.	Promowanie rękodzieła i innych umiejętności osób starszych polegających na przekazywaniu tych umiejętności młodemu pokoleniu	2008-2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	• pełna realizacja zadania	GOK, GOPS
7.	Stała diagnoza środowiska osób starszych i organizacja wsparcia materialnego w zależności od indywidualnych, określonych potrzeb podopiecznych.	2008-2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	• pełna realizacja zadania	GOPS
8.	Tworzenie możliwości zapewnienia aktywnego uczestnictwa osób starszych w życiu społeczności lokalnej (m.in. poprzez zakup środka transportu do przewozu tych osób).	2008-2010	Budżet Gminy, środki z PPWOW	• ograniczenie patologii	Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Szkoły, Gminny Ośrodek Kultury
9.	Tworzenie grup samopomocowych, grup sąsiedzkich i grup wsparcia	2008-2014	Fundusze pomocowe	• wzrost poczucia bezpieczeństwa osób niepełnosprawnych	Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej
10.	Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej i pomoc w pozyskiwaniu sprzętu rehabilitacyjnego	2008-2015	Fundusze pomocowe	• ograniczenie patologii	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy
11.	Organizacja spotkań integracyjnych osobom starszym m.in. wigilia, uruchomienie Klubu Seniora.	2008-2015	fundusze pomocowe	• poprawa kondycji fizycznej i psychicznej osób starszych	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury

12.	Zmniejszenie stopy bezrobocia poprzez podpisywanie kontraktów socjalnych i wdrażanie skutecznych metod aktywacji społecznej i zawodowej bezrobotnych	2008-2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	• mniej dysfunkcji społecznych	Urząd Gminy
-----	--	-----------	------------------------------------	--------------------------------	-------------

OBSZAR IV „Zaspokojenie potrzeb rozwoju gospodarczego i podnoszenia świadomości ekologicznej ”

Cel główny:

Zdrowe i bezpieczne społeczeństwo świadome istniejących zagrożeń

Cele szczegółowe:

- Podniesienie świadomości społecznej w zakresie ekologii i ochrony środowiska
- Zachęta do stworzenia oferty turystycznej
- Usprawnienie i poprawa jakości przepływu informacji między instytucjami a mieszkańcami
- Poprawa stanu bezpieczeństwa w gminie

Działania:

1. Objęcie oddziaływaniami prewencyjnych miejsc zagrożeń- stały monitoring.
2. Prowadzenie systematycznych oddziaływań profilaktycznych w zakresie zachowań problemowych wśród dzieci i młodzieży- alkohol, narkotyki, agresja, przedwczesne inicjacje seksualne.
3. Podejmowanie oddziaływań profilaktycznych wśród nauczycieli, rodziców w zakresie profilaktyki zachowań problemowych młodych ludzi.
4. Prowadzenie działalności informacyjnej w obszarze rozpoznawanie dzieci i młodzieży będącej pod wpływem środków psychoaktywnych- miejsc udzielania profesjonalnej pomocy.
5. Efektywna walka z dilerami środków psychoaktywnych, osobami dokonującymi przestępstw w zakresie sprzedaży alkoholu np.
6. Rozszerzenie oferty kulturowej spędzania czasu wolnego dla społeczności lokalnej z promocją samopomocy.
7. Promocja ochrony środowiska.

Lp.	Działania/zadania	Harmonogram realizacji	Nakłady	Wskaźniki celu/realizacyjne	osiąganie minimum	Źródła danych/ Odpowiedzialni za realizację
1.	Objęcie oddziaływaniami prewencyjnych miejsc zagrożeń- stały monitoring	2005-2010	Budżet Gminy fundusze pomocowe	▪ wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców gminy		Samorząd Gminy, Policja
2.	Prowadzenie systematycznych oddziaływań profilaktycznych w zakresie zachowań problemowych wśród dzieci i młodzieży- alkohol, narkotyki, agresja, przedwczesne inicjacje seksualne	Zadanie stałe	Bezinwestycyjne	• przeciwdziałanie problemowym zachowaniom wśród dzieci i młodzieży		Samorząd Gminy, Szkoły Podstawowe z terenu Gminy oraz Gimnazjum w Klukowie, GKRPA
3.	Podejmowanie oddziaływań profilaktycznych wśród nauczycieli, rodziców w zakresie profilaktyki zachowań problemowych młodych ludzi	Zadanie stałe	Bezinwestycyjne	• wzrost świadomości wśród dorosłych n/t zagrożeń młodzieży we wspólnym świecie • dostarczenie informacji rodzicom jak zapobiegać i radzić sobie w sytuacji gdy pojawi się problem		Samorząd Gminy, Szkoły Podstawowe z terenu Gminy oraz Gimnazjum w Klukowie, GKRPA
4.	Prowadzenie działalności informacyjnej w obszarze rozpoznawanie dzieci i młodzieży będącej pod wpływem środków psychoaktywnych- miejsc udzielania profesjonalnej pomocy	Zadanie stałe	Bezinwestycyjne	• wczesna interwencja celem zapobieganiu utrwalaniu się problemów		Samorząd Gminy, Szkoły Podstawowe z terenu Gminy oraz Gimnazjum w Klukowie, GKRPA
5.	Efektywna walka z dilerami środków	Zadanie stałe	Bezinwestycyjne	• zmniejszenie dostępu		Samorząd Gminy,

	psychoaktywnych, osobami dokonującymi przestępstw w zakresie sprzedaży alkoholu np.			dzieci i młodzieży do środków uzależniających	Szkoły Podstawowe z terenu Gminy oraz Gimnazjum w Klukowie, GKRPA
6.	Rozszerzenie oferty kulturowej spędzania czasu wolnego dla społeczności lokalnej z promocją samopomocy	2008-2013	Fundusze pomocowe	<ul style="list-style-type: none"> poprawa kondycji psychicznej społeczności lokalnej 	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Kultury
7.	Promocja ochrony środowiska	2008-2015	Fundusze pomocowe	<ul style="list-style-type: none"> podniesienie świadomości społecznej w zakresie ochrony środowiska 	Samorząd Gminy, Szkoły Podstawowe z terenu Gminy oraz Gimnazjum w Klukowie

3.2 ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ

Koordynatorem wdrażania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Klukowie wraz z zespołem zadaniowym. Cele i działania realizowane będą przy współpracy różnego typu organizacji z terenu Gminy Klukowo oraz społeczności lokalnej. Strategia nie wyczerpuje wszystkich działań, które można by uwzględnić w dokumencie. Wybrano najważniejsze i najpilniejsze.

Strategia jest dokumentem otwartym i wraz z upływem czasu zmiany potrzeb i możliwości będą wymagać uaktualnienia zgodnie z potrzebami społecznymi.

Przeeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie, np. każdego roku przed formułowaniem wniosków do budżetu przez samorządy lokalne. Członkowie zespołu, przy wyborze zadań do realizacji, będą brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej o określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego, np. nowe uregulowania prawne czy nowe możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Z tego też względu przy wyborze zadań do realizacji na kolejny rok zespół powinien uwzględnić nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie i Klukowo, ale także nowe nie ujęte w nim zadania.

Monitoring Strategii

Monitoring jest to ciągła obserwacja zmian mająca na celu zapewnienie informacji na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Klukowo, a także jego ocenę i zmianę. Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów, zadań, a także poziomu ich osiągnięcia. Wskazane byłoby, aby corocznie w okresie wiosennym (pierwsze spotkanie w 2009r.), zespół spotykał się w celu monitorowania realizacji zadań zapisanych w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Zespół dokonywał będzie oceny zadań realizowanych w roku poprzednim bądź realizowanych obecnie, identyfikował problemy, które ograniczyły realizację zadań wyznaczonych oraz proponował niezbędne korekty i zmiany tych zadań. Tym

samym roczny cykl przeglądu i monitoringu Strategii zostanie zamknięty.

Źródła finansowania

Wyodrębnione cele i działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w gminie Klukowo wymagają odpowiednich źródeł finansowania. Źródła te można podzielić na cztery grupy:

1. Pierwszą grupę stanowią środki finansowe pochodzące z budżetu gminy w zakresie finansowania zadań własnych gminy w zakresie pomocy społecznej oraz innych obszarach ujętych w strategii.
2. Środki pochodzące z budżetu państwa na zadania zlecone gminie przez administrację rządową.
3. Środki pochodzące ze źródeł organizacji pozarządowych. Pozyskiwaniem tych środków powinny się zająć organizacje pozarządowe funkcjonujące w na terenie gminy.
4. Europejski fundusz społeczny (EFS) poprzez działania zapisane w Sektorowym Programie Operacyjnym Rozwój Zasobów ludzkich oraz Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego.

3.3 PROPONOWANE PROJEKTY NA LATA 2008-2009

PROJEKT 1

Tytuł roboczy projektu - Ośrodki wychowania przedszkolnego w gminie Klukowo-
realizacją marzeń najmłodszych.

Projekt będzie realizowany od 01.09.2008r. do 31.07.2011r.

Cel projektu: Bezpośrednim celem projektu jest zwiększenie szans edukacyjnych dzieci w Gminie Klukowo poprzez upowszechnienie edukacji przedszkolnej.

Będzie on osiągalny poprzez osiągnięcie celów szczegółowych:

1. Zwiększenie umiejętności dzieci w wieku przedszkolnym i lepsze przygotowanie ich do nauki w szkole.
2. Zapewnienie akceptacji rodziców dla wychowania przedszkolnego.

Beneficjenci: Wsparciem zostaną objęte wszystkie dzieci w wieku 3-5 lat oraz ich rodzice z miejscowości: Kuczyn, Gródek, Lubowicz Wielki, Malinowo, Żebry Wielkie, Wiktorzyn, Łuniewo Małe, Usza Mała, Usza Wielka, Wyszonki Kościelne, Wyszonki Błonie, Wyszonki Wypychy, Wyszonki Nagórki, Wyszonki Włosty, Wyszonki Klukówek, Kaliski, Stare Zalesie, Stare Warele, Klukowo, Klukowo Kolonia, Stare Kostry, Kostry Podśędkowięta, Kostry Śmiejski, Piętki Gręzki, Piętki Basie, Lubowicz Kąty, Lubowicz Byzie, Trojanowo, Trojanówek, Żabiniec, Sobolewo.

99% dzieci pochodzi z rodzin typowo rolniczych i nie korzysta z żadnej z form edukacji, a ich rodzice nie otrzymują pomocy we wspieraniu rozwoju dzieci.

Rezultaty:

Rezultaty twarde projektu:

- 60 dzieci będzie uczestniczyło w zajęciach przedszkolnych;
- 360 godzin porad i ćwiczeń pedagogicznych;
- 60 dzieci skorzysta ze wsparcia logopedy;
- 360 godzin porad psychologa;
- 60 dzieci skorzysta ze wsparcia psychologicznego;
- wczesna diagnoza indywidualnych potrzeb dziecka;
- 60 rodziców weźmie udział w warsztatach.

Rezultaty miękkie projektu:

- dzieci będą lepiej dawały sobie radę w szkole;
- dzieci będą zmotywowane do udziału w zajęciach i będą czerpały z nich radość;
- posiadają umiejętności społeczne i emocjonalne;

- poznają siebie wzajemnie i nawiążą przyjaźnie;
- rozwiną zdolności werbalne i intelektualne;
- rozwiną indywidualne talenty i zainteresowania;
- przyzwyczają się do rozkładu i rytmu zajęć w szkole, przystosują się do nowych zasad i wymagań;
- rodzice nabędą przekonanie o korzyściach z zapewnienia dzieciom wychowania przedszkolnego;
- nauczą się dostrzegać problemy wychowawcze i prawidłowo im przeciwdziałać;
- uświadomią sobie rolę w edukacji dzieci;
- uaktywnią się w działaniach na rzecz rozwoju swoich swoich dzieci;
- likwidacja lub osłabienie wad wymowy;
- likwidacja lub osłabienie barier z rówieśnikami;
- wzmocnienie poczucia własnej wartości;
- likwidacja lub osłabienie problemów emocjonalnych i barier w kontaktach z otoczeniem.

PROJEKT 2

Tytuł roboczy projektu: Pomoc osobom objętych pomocą społeczną.

Projekt jest realizowany od 01.06.2008r do 31.12.2008r.

Cel projektu: W gminie Klukowo problemem społecznym jest niska samoocena osób pobierających świadczenia z OPS, na 4920 mieszkańców na koniec 2007 roku z pomocy korzystało 236 rodzin o liczbie osób w rodzinach 1003. W projekcie weźmie udział 6 osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (powyżej 12 miesięcy) z dokumentów wynika że dla nich barierami natury emocjonalnej są:

- pesymizm,
- poczucie bezradności,
- obniżenie nastroju,
- obawa o przyszłość,

- poczucie wstydu,
- pozbawienie wiary we własne możliwości,

Ww. czynniki determinują złą sytuację finansową i powodują uzależnienie od OPS.

Wyżej opisywane bariery wskazują na konieczność objęcia osób kompleksowym systemem wsparcia. Zaplanowano zastosowanie instrumentów aktywnej integracji (aktywizacji edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej, zawodowej) realizowane przez pracowników socjalnych, psychologa, doradcę zawodowego i informatyka, pedagoga. Zostanie zastosowane narzędzie w postaci kontraktu socjalnego.

Istotne jest:

- zorganizowanie, sfinansowanie treningów umiejętności społecznych,
- przeszkolenie w zakresie stosowania technik komputerowych,
- przeszkolenie w zakresie załatwiania spraw urzędowych,

Uwzględniono naukę odbiorców projektu, zaspokajania potrzeb własnymi staraniami, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia dochodów. Przewiduje się położenie zwiększonego nacisku na indywidualną pracę w ramach kontraktów socjalnych. m. in. zapewnienie poradnictwa specjalistycznego (psycholog, doradca zawodowy, pedagog, informatyk)

Celem ogólnym projektu jest zwiększenie samooceny osób, będących długotrwale klientami pomocy społecznej.

Cele szczegółowe:

- zwiększenie motywacji do działania i wiary we własne siły,
- zwiększenie zdolności komunikacyjnych uczestników projektu,

Działania w ramach projektu są zgodne z właściwymi politykami i zasadami wspólnotowymi:

- równość szans (promowanie partnerskiego wzorca podziału ról społecznych i zawodowych),
- rozwój lokalny (zmniejszenie obszaru wykluczenia społecznego),
- innowacyjność (aktywna integracja),

Cele projektu są zgodnie z zapisami Priorytetu VII PO KL. Przyjęto, iż osoby korzystające z usług systemu pomocy społecznej będą otrzymywały kompleksowe wsparcie za pośrednictwem OPS.

Projekt wpisuje się w cele i zagrożenia Priorytetu VII PO KL/cel szczegółowy 1: Poprawa samooceny osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, gdyż ukierunkowany jest na udzielenie wielostronnego wsparcia, klientom pomocy

społecznej. Występuje zgodność z Planem Działania.

Zgodnie z założeniami Poddziałania 7.1.1 PO KL - typ realizowanego projektu: rozwój form aktywnej integracji poprzez kontrakty socjalne, wspieranie osób poprzez szkolenia a także usługi o charakterze edukacyjnym, zdrowotnym i społecznym, których celem jest wsparcie pozwalające na przezwyciężenie indywidualnych barier w poprawie samooceny. Ponadto występuje spójność z zapisami Krajowego Programu - Integracja Społeczna i Zabezpieczenie Społeczne 2006 2008, Priorytet 2: Integracja poprzez aktywizację.

Działania w ramach projektu są zgodne z prawem lokalnym w zakresie polityki społecznej, projekt wpisuje się w cele operacyjne Strategii Wojewódzkiej w Zakresie Polityki Społecznej dla Województwa Podlaskiego na lata 2005-2010, Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005-2015, w których wskazuje się na konieczność podniesienia poziomu aktywności społeczno -zawodowej m. in. osób świadczeniobiorców pomocy społecznej, o niskiej samoocenie i wymaga opracowania i realizacji programów dla tej kategorii osób.

Beneficjenci: Grupami docelowymi są osoby korzystające z pomocy społecznej, które nie pracują i są w wieku aktywności zawodowej, w szczególności o niskiej samoocenie, w projekcie wezmą udział osoby w wieku 25-50 lat, spełniające w/w. kryteria. Wybrane osoby wymagają intensywnej pracy nad podniesieniem samooceny i będą gotowe do współpracy.

Rezultaty: „Twarde „ rezultaty: 6 osób uzyska zaświadczenia o odbyciu szkolenia w OPS, w zakresie warsztatów psychologicznych, korzystania z nowoczesnych technik informacyjno-komunikacyjnych, podstaw obsługi komputera oraz aktywnego poszukiwania pracy / łącznie 140 godz. oraz konsultacje na osobę po 5 godz.

„Miękkie” rezultaty zostaną osiągnięte na poziomie 70%

- osobiste predyspozycje (wskaźniki: poprawienie autoprezentacji, zwiększenie koncentracji, radzenie sobie przy rozwiązywaniu problemów, nabranie pewności siebie w kontaktach interpersonalnych),
- zdolności motywacyjne (wzrost zaangażowania w naukę i prace, zwiększenie motywacji do aktywnego poszukiwania i uzyskania pracy, zwiększenie odpowiedzialności za własne decyzje),
- umiejętności praktyczne (wskaźniki: umiejętność napisania listu motywacyjnego i

życiorysu),

- kluczowe umiejętności pracownicze (wskaźnik: umiejętność pracy w zespole i korzystanie z komputera).

PROJEKT 3

Tytuł projektu: Program Integracji Społecznej w ramach Poakcesyjnego Programu Wsparcia Obszarów Wiejskich

Zgodnie z potrzebami społecznymi oraz ustaleniami podczas spotkań ze społecznością gmina Klukowo w 2008 roku planuje realizację usług skierowanych **do rodzin:**

1. organizacja dostępności i promocja konstruktywnych form spędzania czasu wolnego dla rodzin, dzieci w okresie wakacji, imprez społecznościowych, rodzinnych, z dowozem z terenu, rozwój folkloru lokalnego,
2. realizacja programu: „Dziedzictwo Kulturowe Podlasia” (Wyszonki Kościelne);
3. uruchomienie świetlicy wielofunkcyjnej dla społeczności;
4. aktywizacja osób starszych – w tym organizacja i udział w spotkaniach integracyjnych z całego powiatu (dowóz)
5. dowóz posiłków dla osób potrzebujących, a także **wsparcie szkoleniowe:** podniesienie kompetencji osób specjalistów w gminie- logopeda, terapeuta uzależnień, pedagoga szkolnego.

Prognozowany harmonogram realizacji Planu Działania

Główne etapy realizacji Planu Działania	ROK 2008				ROK 2009			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Przygotowanie planu przez zespół roboczy, uspołecznienie, zatwierdzenie przez Wójta, Radę, konsultanta, ROPS Plan finansowy	x							
Ogłoszenie konkursów i spotkania konkursowe, zawarcie umów na realizację usług		x		x				
Zapotrzebowanie środków finansowych na realizację usług		x		x				

Realizacja usługi dla rodzin		x	x	x				
Wsparcie szkoleniowe			x	x				
Sprawozdawczość, realizacja umów, usług, negocjacje małych grantów			x	x				
Ocena działań, aktualizacja planu po ewaluacji strategii				x				

6. Plan zapotrzebowania na środki finansowe

Rodzaje usług zgodnie z podziałem w punkcie 3, np.:	Kwota (w złotych)	% kwoty objętej Planem Działania
Usługi dla osób starszych	-	
Usługi dla dzieci i młodzieży	-	
Usługi dla rodzin	70.000	91,4
Usługi łączone (np.: dla dzieci i osób starszych)	-	-
Wsparcie szkoleniowe (szkolenia, warsztaty, wizyty studyjne, itp) – do 10% alokacji	6,597,5	8,6
Razem:	76.597,5	100% kwoty objętej Planem Działania

Plan działania określa usługi społeczne w oparciu o zapisy rozwoju danej społeczności (w tym w oparciu o strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych). Gmina przedstawia plan działania w celu uzyskania funduszy umożliwiających zakup usług społecznych. Plan działania może obejmować dwa lata lub, łącznie z aktualizacjami, nawet więcej. Plan Działania Gminy Klukowo został zatwierdzony w dniu 27.03.2008r.

PROJEKT 4

Tytuł projektu: Gminny system profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Projekt jest realizowany od 29 listopada 2005r.

Cele podstawowe:

1. Dążenie do utworzenia Gminnego Ośrodka Interencji Kryzysowej.
2. Nawiązanie ścisłej współpracy z Policją, Sadem, Ośrodkami Pomocy społecznej we wspieraniu rodzin Gminy Klukowo dotkniętych przemocą w rodzinie.

3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na polu pomocy dzieciom.
4. Propagowanie idei pozyskiwania rodzin zastępczych.
5. Współpraca z publicznymi i niepublicznymi ośrodkami adopcyjno- opiekuńczymi.
6. Współpraca z ośrodkami rodzin zastępczych w Gminie Klukowo.
7. Dążenie do utworzenia Banku Żywności.
8. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w zakresie pomocy osobom najuboższym, w tym z Kościołem.
9. Organizowanie zbiórek żywności.
10. Organizowanie zbiórek używanej odzieży.
11. Edukacja publiczna w zakresie problematyki alkoholowej.
12. Dążenie do utworzenia „banku informacji” na temat placówek świadczących pomoc osobom uzależnionym i ich rodzinom.
13. Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich posiłków w szkole.
14. Pomoc w wyposażeniu dzieci w podręczniki i przybory szkolne.
15. Pomoc w zorganizowaniu wypoczynku w okresie ferii letnich oraz zimowych.
16. Poprawienie sytuacji materialnej rodzin ubogich poprzez dostarczenie usług i świadczeń pomocy społecznej.

Beneficjenci: Opieka nad dziećmi i rodzinami Gminy Klukowo